

Bakı metrosunun fəaliyyəti bərpa edilir

Virusa yeni yoluxma hallarına yol verməmək üçün vətəndaşlardan qaydalara əməl etmək xahiş olunur

Səhifə 3

Tədrisdə hibrid modeli

Ekspertlər və müəllimlər hesab edirlər ki, qarışıq təhsil formatı zamanı yaranacaq problemləri həll etmək mümkün olacaq

Səhifə 13

"Müasir dünyada texnoloji biliksiz uğur qazanmaq çətindir"

Kembric Universitetinin azərbaycanlı professoru Qərib Mürşüdoğlu: "Uğur qazananda əyləncə də daha yaxşı və mənalı olur"

Səhifə 12

Abşeronda ekologiyaya vurulan ziyan

Rəsmilər deyirlər ki, Böyük Şor hövzəsində mərkəzləşdirilmiş tullantı su infrastrukturunun yaradılması nəzərdə tutulub

Səhifə 8

"Uşaq bağçada yemək yemirsə, deməli, fərqlilik yoxdur"

Gülçin Muradova:
"Məqsədim hansısa müəssisəyə rəhbərlik etmək və oraya inkişaf, yenilik gətirmək idi"

Səhifə 10

Prezident İlham Əliyev Uşaq Fondları Assosiasiyasının rəhbərini təbrik edib

Prezident İlham Əliyev Beynəlxalq Uşaq Fondları Assosiasiyasının prezidenti, Rusiya Uşaq Fondunun sədri, yazıçı Albert Lixanova təbrik məktubu göndərmişdir.

Təbrikdə deyilir: "Hörmətli Albert Anatolyeviç. Əlamətdar tarix - anadan olmağınızın 85 illiyi münasibətilə səmimi təbriklərimi və ən xoş arzularımı qəbul edin.

Siz yaşadığınız illərə, böyüməkdə olan nəsle yorulmadan qayğı göstərməyə həsr edilmiş parlaq həyat yolunuza görə haqlı olaraq fəxr edə bilərsiniz. Artıq otuz ildən çoxdur ki, Rusiya Uşaq Fondu Sizin rəhbərliyinizlə ailə institutunun və ailə dəyərlərinin möhkəmləndirilməsinə, uşaq hüquqlarının müdafiəsinə, çətin vəziyyətdə düşmüş uşaqların dəstəklənməsinə yönəlmiş mühüm iş aparır. Uşaqların müdafiəsi üzrə çoxillik səmərəli ictimai fəaliyyətiniz Sizə təkcə Rusiyada deyil, bütün dünyada xeyirxah qəlblə bir insan kimi ümumi hörmət və ehtiram qazandırır.

Azərbaycan xalqının görkəmli oğlu Heydər Əlirza oğlu Əliyevin əziz xatirəsinə, bənəşib uşaqların müdafiəsi kimi nəcib işə onun sanballı töhfəsinə, onunla birgə apardığınız, Sovet Uşaq Fondunun yaradılması ilə nəticələnmiş işə Sizin qayğıkeş münasibətinizi Azərbaycanda yüksək qiymətləndirirlər.

Hörmətli Albert Anatolyeviç, yubileyiniz münasibətilə Sizi bir daha təbrik edərim, Sizə möhkəm cansağlığı, tükənməz enerji, firavanlıq və fəaliyyətinizdə yeni-yeni uğurlar arzulayıram".

Albert Lixanov "Dostluq" ordeni ilə təltif olunub

Prezident İlham Əliyev Albert Lixanovun "Dostluq" ordeni ilə təltif edilməsi haqqında sərəncam imzalayıb.

Sərəncamda qeyd edilir ki, Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında humanitar əlaqələrin möhkəmləndirilməsində xidmətlərinə görə Albert Anatolyeviç Lixanov "Dostluq" ordeni ilə təltif edilsin.

Şamaxıda yol tikintisinə 3,5 milyon manat ayrılıb

Prezident İlham Əliyev Şamaxı rayonunun Bakı-Şamaxı-Yevlax (122 km)-Şəhriyar-Kələxana avtomobil yolunun tikintisi ilə bağlı tədbirlər haqqında sərəncam imzalayıb.

Sərəncamda qeyd edilir ki, üç min nəfər əhalinin yaşadığı 2 yaşayış məntəqəsini birləşdirən Bakı-Şamaxı-Yevlax (122 km)-Şəhriyar-Kələxana avtomobil yolunun tikintisi məqsədilə "Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsində dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya xərcləri) üçün nəzərdə tutulan vəsaitin bölgüsü"ndə avtomobil yollarının tikintisi və yenidən qurulması üçün göstərilmiş vəsaitin 3,5 milyon manatı Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinə ayrılıb. Maliyyə Nazirliyi bu sərəncamın 1-ci hissəsində göstərilən məbləğdə maliyyələşməni təmin etsin.

Nazirlər Kabineti bu sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

"Ermənistanın həyata keçirdiyi siyasətdə vəhşilik prioritetdir"

Deputat: Tarixi abidələrimizi, məscidlərimizi dağıtmaq Ermənistanın vandalizm siyasətinin tərkib hissəsidir

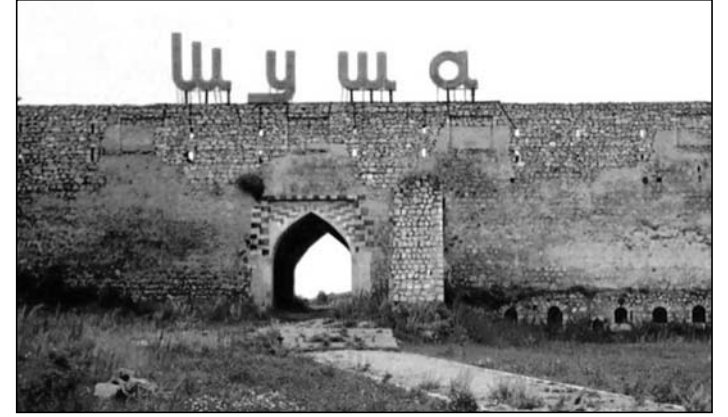
"Bildiyiniz kimi, ermənilər UNESCO-da davamlı olaraq Naxçıvanda erməni xaçqarlarının dağıdılması ilə bağlı məsələ qaldırırlar. Bu günlərdə bu məsələni bir daha qaldırmağa çalışırlar. Ermənilərin Naxçıvanla bağlı irəli sürdüyü iddialar absurd və əsas-sızdır". Bunu Trend-ə Milli Məclisin deputatı Ceyhun Məmmədov deyib.

Deputatın sözlərinə görə, qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan abidələrinə qarşı bu cür hörmətsiz münasibət sərgiləyən ermənilərin özləridir: "Ermənilər İrəvan, Zəngəzur və Qarabağda bizə məxsus bütün dini abidələrimizi, ziyarətqah və məscidlərimizi eləcə də, qəbiristanlıqlarımızı dağıdıblar. Sərgilədikləri bu əməllər Ermənistanın fəaliyyətində artıq xarakterik hal alıb.

Bizə məxsus olan tarixi abidələri, ziyarətqah və məscidləri, məzarlıqları dağıtmaq Ermənistanın vandalizm siyasətinin tərkib hissəsidir. Bu torpaqlarda yerləşən yüzlərlə əhəmiyyətli abidələrimizi ermənilər yerlə yeksan ediblər. Bütün bunlar bir daha sübut edir ki, vəhşilik və vandalizm Ermənistanın həyata keçirdiyi siyasətdə prioritet mövqeyə malikdir.

Biz Ermənistanın həyata keçirdiyi siyasətində davamlı olaraq Azərbaycan Respublikasına məxsus tarixi abidələrin adlarının profilaktikasına dair metodiki göstərişlərə uyğun olaraq koronavirus infeksiyasının yayılmasına yol verilməməsi, sənişinlərin sağlamlığının qorunması məqsədilə metropoliten ərazisində müvafiq tədbirlər görülüb.

Mövcud sanitariya-epidemioloji vəziyyət nəzərə alınaraq və virusa yeni yoluxma hallarına yol verməmək üçün vətəndaşlardan mövcud karantin rejiminin tələblərinə və tibbi-profilaktik qaydalara əməl etmək xahiş olunur.

hərəkətlər törətmək Ermənistan üçün artıq xarakterik hal almışdır və davamlı olaraq bu cür vəhşicəsinə yanaşmalar sərgiləyirlər. Onların bu cür hərəkətlərinin sayı yüzlərlə, hətta minlərlədir.

Bununla bağlı onu da qeyd etmək lazımdır ki, zaman-zaman Ermənistanın vətəndaşları, hüquq müdafiəçiləri, eləcə də ayrı-ayrı tərəfdarları ermənilərin sərgilədikləri bu hərəkətlərə bağlı videolar, şəkillər və məlumatlar paylaşırırlar. Biz komissiya yaradaraq Ermənistanın ərazisindəki tarixi abidələrimizə baxış keçirək görürük ki, burada ermənilər daha çox dağıntı törətmiş, talanlar etmiş və Azərbaycana məxsus tarixi abidələrə qarşı daha çox hörmətsiz münasibətlər sərgiləyiblər.

Ona görə də bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, bu və bu kimi fikirlər əsaslıdır və biz bununla bağlı davamlı olaraq həm beynəlxalq müstəvidə, həm də xaricdə təbliğat işini gücləndirməliyik. Xarici İşlər Nazirliyi, Diaspora Komitəsi, eləcə də xaricdə yaşayan azərbaycanlılar bu istiqamət-

də davamlı fəaliyyət göstərər erməniləri ifşa edərək bütün dünyaya göstərməliyik ki, bu vandalizm və vəhşilikləri törədən mehz ermənilərdir. Azərbaycan Respublikasında Bakının mərkəzində yerləşən erməni kilsəsi və oradakı 5000-ə yaxın ədəbiyyat bizim dövlətimiz tərəfindən mühafizə edilərək qorunur və dövlətimiz onları himayə edir.

Amma İrəvana, yaxud Qarabağa baxış keçirsək, nəinki bizim, hətta oradakı Alban abidələrinin də yerlə yeksan edildiyini görürük, dağıda bilmədiklərinin bir hissəsini özününküləşdirib, bir hissəsini isə özləri ilə müxtəlif ərazilərdə köçürüblər. Bu hadisələr bir daha sübut edir ki, bu cür vəhşilikləri törədən ermənilərdir. Dünya ictimaiyyətinin onların törətdikləri hərəkətlərə biganə qalması ermənilərə yeni cinayətləri törətmək üçün əlavə imkanlar yaradır və ermənilər bu hərəkətləri ni bu gün də davam etdirirlər. Əlbəttə, bu yolverilməzdir və beynəlxalq hüquqa, Haaqa konvensiyasına və beynəlxalq konvensiyalara tamamilə ziddir".

Bakı metrosunun fəaliyyəti bərpa edilir

Virusa yeni yoluxma hallarına yol verməmək üçün vətəndaşlardan qaydalara əməl etmək xahiş olunur

Azərbaycanda koronavirus (COVID-19) infeksiyası ilə əlaqədar tətbiq olunmuş xüsusi karantin rejiminin 2020-ci il avqustun 5-dən mərhələli şəkildə, ayrı-ayrı sahələr üzrə yumşaldılması məqsədilə tədbirlər davam etdirilir.

Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargahdan verilən məlumata görə, sanitariya-epidemioloji vəziyyətdə uyğun olaraq 2020-ci il sentyabrın 14-ü saat 06:00-dan Bakı metropoliteninin sənişindəşimə fəaliyyəti bərpa edilir.

2020-ci il sentyabrın 30-dək şənbə və bazar günləri ictimai nəqliyyat fə-

liyyət göstərmədiyinə görə sentyabrın 19-u saat 00:00-dan sentyabrın 21-i saat 06:00-dək və sentyabrın 26-sı saat 00:00-dan sentyabrın 28-i saat 06:00-dək metropolitenin sənişindəşimə

ma fəaliyyəti də dayandırılır.

"İctimai nəqliyyatda koronavirus (COVID-19) infeksiyasının profilaktikasına dair metodiki göstərişlərə uyğun olaraq koronavirus infeksiyasının yayılmasına yol verilməməsi, sənişinlərin sağlamlığının qorunması məqsədilə metropoliten ərazisində müvafiq tədbirlər görülüb.

Mövcud sanitariya-epidemioloji vəziyyət nəzərə alınaraq və virusa yeni yoluxma hallarına yol verməmək üçün vətəndaşlardan mövcud karantin rejiminin tələblərinə və tibbi-profilaktik qaydalara əməl etmək xahiş olunur.

Erməni diversanın görüntülərini yayan hərbiçilər ordudan xaric edilib

Erməni diversanın görüntülərini yayan hərbiçilər xidmətdən ehtiyata buraxılıb və toplanan materiallar hüquqi qiymət verilməsi məqsədilə Hərbi Prokurorluğa göndərilib. Bu barədə Trend-in sorğusuna cavab olaraq Müdafiə Nazirliyindən bildirilib.

Bildirilib ki, sosial şəbəkələrdə guya erməni kəşfiyyatçısını tutduqlarına

görə xidmətdən ehtiyata buraxılan hərbi qulluqçular barədə yayılan əsassız iddia yalandır, böhtan xarakteri daşıyır. Qeyd edirik ki, bəzi hərbi qulluqçular Azərbaycan Ordusunda smartfon tipli mobil telefonlardan istifadənin qadağan edilməsi barədə müvafiq əmrin tələblərini kobud şəkildə pozublar.

Belə ki, həmin hərbi qulluqçular ələ keçirilən erməni kəşfiyyatçısının foto

və video görüntülərini çəkərək yaxın qohumlarına göndərməklə görüntülərin sosial şəbəkələrdə yayılmasına şərait yaradıblar.

Faktla bağlı aparılan ilkin araşdırmaların nəticələrinə əsasən günahkar hərbi qulluqçular xidmətdən ehtiyata buraxılıb və toplanan materiallar hüquqi qiymət verilməsi məqsədilə Hərbi Prokurorluğa göndərilib.

Tələbələrin təhsil haqqında dəyişikliyin olması gözlənilir

Tələbələrin təhsil haqqında hər hansı dəyişikliyin olması gözlənilir.

APA-nın məlumatına görə, bunu Nazirlər Kabinetinin "Xüsusi karantin rejimi dövründə Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrində tədris və təlim-tərbiyə prosesinin təşkilinin müvafiq Qaydaları" barədə qərarına həsr olunan onlayn mətbuat konfransında Təhsil Nazirliyinin Ümumi və məktəbəqədər təhsil şöbəsinin müdiri Vəfa Yaqublu bildirib.

Onun sözlərinə görə, təhsilalan ali məktəblə müqavilə imzalayanda qeyd edir ki, ödəniş edəcək: "Hazırkı şəraitdə forma dəyişsə də, məzmun eyni olacaq, eyni dərslər keçiriləcək. Tələbələr distant təhsil keyfiyyəti hesab etmirlərsə, akademik məzuniyyət götürüb növbəti il yenidən təhsillərini davam etdirə bilərlər. Ali təhsil müəssisələri təsərrüfat fəaliyyətlərini öz pulları ilə edirlər, bu səbəbdən təhsil haqqında hər hansı güzəştə gedilməsi gözlənilir. Həm də həssas qrupdan olan tələbələrin təhsil haqqına güzəşt ediləcək".

Təhsil nazirinin müşaviri Rüstəm Ağayev isə bildirib ki, valideynlər səhətdə hər hansı problem, COVID-ə bənzər simptom olan uşaqların məktəbə gətirməsinlər. Onun sözlərinə görə, kimsə dərman içib, hərərəti salıb, məktəbə gələ bilər: "Biz bütün şagirdləri tam yoxlaya bilmərik. Türkiyədə xüsusi iltizam formaları var ki, valideyn öhdəlik götürür. Ailədə simptom varsa, ilk olaraq məktəb rəhbərliyinə məlumat verirlər və dərse aparmırlar. Belə problem yaranarsa, Təhsil Nazirliyinin yanında da bir Operativ Qərargah olacaq, orada gündəlik yoluxanları birbaşa nəzarətə götürüb, Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzi, Səhiyyə Nazirliyi və TƏBİB-lə birgə izləyəcəyik. Əgər hər hansı müəllim və ya şagirdə virus aşkarlansa, qərar veriləcək ki, sinif lokal və ya məktəb ümumilikdə bağlansın. Ona görə valideynlər buna diqqət etməlidir".

Sahibə Qafarova Türkiyə Böyük Millət Məclisinin sədri ilə görüşüb

TBMM Sədri Mustafa Şentop:

”Türkiyə hər zaman Azərbaycanın yanındadır”

Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarovanın başçılığı ilə Türkiyədə səfərdə olan Azərbaycan parlamentinin nümayəndə heyəti sentyabrın 11-də Türkiyə Böyük Millət Məclisinin (TBMM) Sədri Mustafa Şentopla görüşüb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarovanı və nümayəndə heyətinin üzvlərini salamlayan Mustafa Şentop Türkiyə və Azərbaycanın qardaş ölkələr olduğunu bildirdi. Qeyd edib ki, Türkiyə və Azərbaycan əsrilərböyü dərin tarixi dostluq və qardaşlıq kökləri ilə bağlı olan iki dövlət, bir millətdir. Azərbaycanın acısı bizim acımız, Azərbaycanın sevinci bizim sevincimizdir.

Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə toxunan Mustafa Şentop diqqətə çatdırıb ki, Ermənistan təkəcə Azərbaycana deyil, bütün bölgəyə təhdiddir. Dövlət başçısı Rəcəb Tayyib Ərdoğanın söylədiyi kimi, biz hər zaman Azərbaycanın yanında yiq və Azərbaycana istənilən məsələdə dəstək olmağa hazırıq. Bu baxımdan, Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsində Türkiyə hər zaman Azərbaycanın yanındadır.

TBMM-in Sədri qeyd edib ki, Azərbaycan Prezidentinin Yunanistanın Azərbaycana yeni təyin olunmuş səfirinin etimadnaməsini qəbul edərkən söylədiyi sözlər Türkiyənin 83 milyonluq əhalisinin qəlbine su səpdi. Mustafa Şentop Yunanistanla bağlı məsələdə Türkiyəyə verdiyi dəstəyə görə Azərbaycan tərəfinə xüsusi təşəkkürünü çatdırıb.

Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova səmimi görüşə görə minnətdarlıq edərək parlamentin başçısı kimi ilk olaraq Türkiyəni ziyarət etməsindən məmnunluq duyduğunu bildirdi. Qeyd edib ki, ölkələrimiz arasında gözəl bir ənənə formalaşmış - yüksək vəzifəli dövlət rəsmilərimiz vəzifələrinin icrasına başladıqdan sonra ilk rəsmi xarici səfərlərini qarşılıqlı şəkildə qardaş ölkəyə edirlər. Mən də bu gözəl ənənəyə sadiq qalaraq ilk xarici rəsmi səfərimi məhz dost ölkə Türkiyədən başladım. Bu, olduqca təqdirəlayiqdir və mən əminəm ki, iki qardaş ölkə arasında bu gözəl ənənə bundan sonra da yaşayacaq.

Sahibə Qafarova təəssüflə bildirib ki, koronavirus pandemiyası səbəbindən bu səfəri daha əvvəl həyata keçirmək mümkün olmadı. Sədr pandemiyaya qarşı aparılan çox səmərəli mübarizə ilə bağlı qardaş Türkiyəni təbrik edib.

Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərindən danışan Milli Məclisin Sədri qeyd edib ki, dünya siyasi sistemində bunun alternativini yoxdur. Bu münasibətlərin kökü xalqlarımız arasında mövcud olan əsl qardaşlıq ruhuna söykənir. Bu gün Azərbaycan ilə Türkiyə arasında əlaqələr strateji müttəfiqlik səviyyəsinə çatmışdır.

Sədr diqqətə çatdırıb ki, Azərbaycan Milli Məclisi ilə Türkiyə Böyük Millət Məclisi xalqlarımız arasında münasibətlərin ruhuna uyğun olaraq qardaş parlamentlər xarakterinə sahibdir. Bu qardaşlıq parlamentlər arasında həm ikitərəfli formatda, həm də beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əməkdaşlıqda özünü göstərir.

Parlamentlərimizdə qarşılıqlı fəaliyyət göstərən dostluq qrupları vardır. Azərbaycan tərəfdən Əhliman Əmiraslanov, Türkiyə tərəfdən isə Şamil Ayrımlı bu qruplara uğurlu rəhbərlik edirlər. Şamil Ayrımlı Azərbaycan ilə Türkiyə arasında qardaşlıq münasibətlərinin inkişafı üçün göstərdiyi xidmətlərə görə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən "Dostluq" ordeninə layiq görülüb.

Sahibə Qafarova deyib ki, parlament rəhbərləri ilə yanaşı, dostluq qruplarımız arasında da qarşılıqlı səfərlərin və görüşlərin artırılması olduqca mühümdür. Çünki dostluq qruplarının təmaslarının intensivləşməsi ölkələr arasında əlaqələrin daha da dərinləşdirilməsinə mühüm töhfə verir.

Sədr iyulun 12-də Ermənistan tərəfindən Tovuz istiqamətində sərhəddə törədilən təxribatla bağlı Türkiyə Böyük Millət Məclisində təmsil olunan 4 siyasi partiya - AK Parti, CHP, MHP və İYİ Partinin ortaq bəyanatla çıxışına görə Türkiyə siyasətçilərinə, siyasi partiyalarına bir daha dərin minnətdarlığını bildirdi.

Xanım sədr vurğulayıb ki, bir millət, iki dövlət olaraq tariximizdə də çox oxşarlıqlar var. Buna görə gələcəyimizi də birlikdə quraq ki, bunları qoruyub saxlayaq.

Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova qeyd edib ki, Prezident İlham Əliyevin Yunanistanın Azərbaycana yeni təyin olunmuş səfirinin etimadnaməsini qəbul edərkən söylədiyi sözlər bütün Azərbaycanın mövqeyidir.

Siz də qeyd etdiyiniz kimi, Azərbaycanla Türkiyə arasında çox sıx münasibətlər var. Bu gündəlik iki ölkə arasında 249 sənəd imzalanıb. Bu sənədlər təhsildən tutmuş enerji layihələrinə qədər müxtəlif sahələri əhatə edir. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu, TAP, TANAP layihələri təkəcə bizim ölkələr üçün deyil, bütün bölgə üçün mühüm layihələrdir və bunu birlikdə həyata keçirməyimiz bizim birliyi-mizdən, qardaşlığımızdan və dostluğumuzdan xəbər verir. Hesab edirəm ki, biz bu münasibətləri daha da genişləndirməliyik.

Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin iclası keçirilib

18 yaşına çatmamış şəxslərə energetik içkilərin satışı, onların idman-mərc oyunlarında iştirakı qadağan edilir

Sentyabrın 11-də Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin payız sessiyasında ilk iclası keçirilib.

Trend-in məlumatına görə, komitənin sədri Əli Hüseynli yeni sessiyanın başlanması münasibəti ilə həmkarlarını təbrik etdi və onlara qarşıdakı payız sessiyasında uğurlar arzuladı.

İclasda əvvəlcə 2020-ci ilin yaz və növbədənənar sessiyaları ərzində komitədə görülən işlərə qısa nəzər salındı. Əli Hüseynli vurğuladı ki, ötən dövrdə komitə gərgin işləmiş, keçirilən iclaslarda 127 məsələ müzakirə olunmuşdur ki, bunlardan da 117-si Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə edilib və əksəriyyəti qəbul olunub. Hesabat məqbul hesab edildi.

Sonra komitənin 2020-ci ilin payız sessiyası üçün qanunvericilik işləri planı müzakirə edildi. Bildirildi ki, qarşıdakı sessiyada iş planına Azərbaycan Prezidentinin, Respublika Ali Məhkəməsinin, Baş Prokurorun, Naxçıvan MR Ali Məclisinin qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında təqdim etdiyi qanun layihələri, Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsi zərfinə daxil olan sənədlər, digər qanunlara əlavə və dəyişikliklər edilməsi barədə qanun layihələrinin müzakirəsi daxil edilib. Komitə üzvləri Qüdrət Həsənzadə, Azay Quliyev, Erkin Qədirli, Nizami Səferov, Bəhrüz Məhərrəmov müzakirə ediləcək sənədlərlə bağlı fikirlərini açıqladılar, təkliflər bildirdilər. İş planı təsdiq edildi.

Sonra iclasda birinci oxunuşda "Azərbaycan Respublikası Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin 10

illiyi (2012-2022)" yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar "Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında" qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə baxıldı. Komitə sədri vurğuladı ki, bu medalla həqiqi hərbi xidmət keçən və xidməti vəzifələrini nümunəvi yerinə yetirən zabit və gizirlər, müddətdən artıq hərbi xidmət keçən hərbi qulluqçular, ehtiyatda olan və istefaya buraxılmış hərbiçilər, həmin orqanda səmərəli fəaliyyət göstərən mülki işçilər, habelə bu sahədə xüsusi xidmətləri olan digər şəxslər təltif ediləcəklər. İclasda iştirak edən Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti rəisinin birinci müavini, general-mayor Zaur Abdullayev yeni təsis edilən medalın bu sahədə fəaliyyət göstərən insanların ruh yüksəkliyinin artırılmasında rolu olacağını vurğuladı, təmsil etdiyi qurum adından minnətdarlığını ifadə etdi.

Komitədə Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinə dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinə birinci oxunuşda baxıldı. Bildirildi ki, sənədə texniki xarakterli dəyişiklik təklif edildi.

Sonra iclasda Əmək Məcəlləsində, "Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında", "Dövlət qullu-

ğu haqqında", "İşsizlikdən sığorta haqqında" və "Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsi haqqında" qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihələri birinci oxunuşda müzakirə edildi. Komitə sədri vurğuladı ki, sözügedən qanunlarda nəzərdə tutulan səlahiyyətləri publik hüquqi şəxs statusunda Dövlət Məşğulluq Agentliyi, Dövlət Sosial Müdafiə Fondu, Dövlət Tibbi-Ekspertiza və Reabilitasiya Agentliyi, həmçinin Sosial Xidmətlər Agentliyi həyata keçirəcəkdir.

Əli Hüseynli Əmək Məcəlləsinə, Cinayət Məcəlləsinə, İnzibati Xətalara Məcəlləsinə və "Uşaq hüquqları haqqında" qanuna təklif edilən dəyişiklikləri birinci oxunuşda təqdim edərkən bildirdi ki, sənədlər "Gənclər siyasəti haqqında" qanuna dəyişiklik edilməsi

barədə 5 mart 2019-cu il tarixli qanun layihəsinə uyğunlaşdırma xarakteri daşıyır. 18 yaşına çatmamış şəxslərin mənəvi-əxlaqi tərbiyəsinin və sağlam gəncliyin formalaşması istiqamətində kompleks tədbirlər keçirilməsini, uşaqlara tütün məmulatları və alkoqollu içkilərlə bərabər energetik içkilərin satışının, onların idman-mərc oyunlarında iştirakının qadağan edilməsi sahəsində məhdudiyetləri ehtiva edir.

Müzakirəyə birinci oxunuşda təqdim edilən Mülki Prosessual, Cinayət, Miqrasiya, İnzibati Xətalara Məcəllələrinə, "Yerli (bələdiyyə) vergilər və ödənişlər haqqında" və "Nağdsız hesablaşmalar haqqında" qanunlara təklif edilən dəyişikliklərin isə "Vergi Məcəlləsinə dəyişiklik edilməsi barədə" 30 noyabr 2018-ci il tarixli qanun layihəsinə uyğunlaşdırma məqsədi ilə hazırlanmışdır.

Sonra Əmək Məcəlləsində, "Sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin təhsili (xüsusi təhsil) haqqında", "Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestr haqqında", "Təhsil haqqında", "Məktəbəqədər təhsil haqqında", "Peşə təhsili haqqında", "Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında" və "Ümumi təhsil haqqında" qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihələrinə birinci oxunuşda baxıldı. Qeyd olundu ki, sənədlər "Təhsil haqqında" qanuna dəyişiklik edilməsi barədə 12 iyun 2018-ci il tarixli və "Ümumi təhsil haqqında" 29 mart 2019-cu il tarixli qanunlara uyğunlaşdırma məqsədi ilə hazırlanmışdır. Ümumi təhsil, peşə təhsili, məktəbəqədər təhsil, sağlamlıq imkanları məhdud olan şəxslərin təhsili ilə bağlı normaları, qanunlarda edilən termin və ifadə dəyişikliklərini nəzərdə tutur.

Sonra Əli Hüseynli İnzibati Xətalara Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsi barədə (birinci oxunuş) danışıqdan bildirdi ki, "Ümumi təhsil haqqında" qanunun icrası ilə əlaqədar hazırlanmışdır. Qanunla pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmasında qadağan edilən şəxslərlə əmək müqaviləsi bağlanılmasına görə vəzifəli şəxslər 3 000 manat məbləğində cərimə ediləcəklər.

İclasın sonunda müzakirə edilən bütün qanun layihələrinin Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə edilməsi qərarına alındı.

Beynəlxalq medianın Türkiyə-Azərbaycan modeli

Ekspertrlər hesab edirlər ki, iki ölkənin media platforması informasiya müharibəsində vacib rıçaq ola bilər

Azərbaycanın Türkiyə ilə dostluq, qardaşlıq üzərində qurduğu əlaqələr artıq yeni forma almağa başlayıb. İndiyədək iki qardaş ölkə arasında siyasi, iqtisadi, hərbi və bir çox sahələrdə əməkdaşlığa birgə media platforması da əlavə edildi. Düzdür, indiyədək Azərbaycanla Türkiyə arasında media sahəsində əlaqələr mövcud olub, lakin bundan sonrakı mərhələnin beynəlxalq müstəvidə daha geniş spektrləri əhatə edəcəyi heç şübhəsizdir.

Belə ki, bu əməkdaşlığın təməli Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi Hikmət Hacıyevin rəhbərliyi etdiyi nümayəndə heyətinin iki ölkə arasında birgə media platforması yaratmaq, xəbər, mütəxəssis və fikir mübadiləsini həyata keçirmək məqsədi ilə Türkiyəyə səfərində gerçəkləşib. Birgə toplantıda çıxış edən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev və Türkiyə Prezidenti Administrasiyasının İctimaiyyətlə əlaqələr idarəsinin rəhbəri Fəxrəddin Altun Türkiyə-Azərbaycan Media Platformasının yaradılması üçün razılığa gəldiklərini açıqlayıblar. Bəs görəsən iki ölkə arasında yaradılacaq media platformasının əhəmiyyəti nədən ibarətdir?

Mövzu ilə bağlı "Kaspi" qəzetinə açıqlamasında Milli Məclisin deputatı Ceyhun Məmmədov bildirdi ki, son günlər Türkiyə ilə Azərbaycan arasında bir sıra istiqamətdə əməkdaşlıq daha da intensivləşib: "Hərbi və müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıq əvvəlki illərdə də olubdur. İndi isə Türkiyə-Azərbaycan media platformasının yaradılması istiqamətində işlər gedir. Bildiyimiz kimi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi-Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev Türkiyədə rəsmi səfərdə idi və qeyd edilən məsələ ilə bağlı çox geniş müzakirələr apardı. Bu istiqamətdə əlaqələrin və əməkdaşlı-

ğın gücləndirilməsi xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Söhbət təcrübə mübadiləsinin aparılmasından, birgə media layihələrinin həyata keçirilməsindən, eyni zamanda mütəxəssislərin mübadiləsindən gedir və bu, xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Yeni bütün bunlar iki ölkə arasında əlaqələri daha da sürətləndirəcək. Çünki bu gün dünyada informasiya müharibəsi gedir. İnformasiya təhlükəsizliyi bu baxımdan xüsusi önəm daşıyır və demək olar ki, birgə əməkdaşlığa zərurət yaranıb. Ümumiyyətlə, son dövrlər Türkiyə xarici dillərdə olan mətbuata xüsusi önəm verir, TRT-nin ərəbcə, ingiliscə bölmələri fəaliyyət göstərir. Burada da əsas hədəf və məqsədlərdən biri informasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsidir. Yeni prioritet məsələ budur".

C.Məmmədov qeyd etdi ki, Türkiyənin media sahəsində kifayət qədər uğurları var: "Texniki imkanlar və sair istiqamətdə əməkdaşlıq, hesab edirik ki, çox faydalı olacaq və ümumi əlaqələrimizin daha da inkişaf etməsinə öz töhfəsini verəcək. Çünki bu gün hər bir məsələ onun təqdim edilməsindən çox asılıdır. Yeni hazırda

Azərbaycanla Ermənistan arasında müharibə gedir, Qarabağ münaqişəsi öz həllini tapmayıb. Ermənistanın həyata keçirdiyi vandalizmin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması və bu istiqamətdə söylərin gücləndirilməsi baxımından bu platforma xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bu platformaya, gələcəkdə birgə filmlərin və digər birgə layihələrin həyata keçirilməsi də daxildir. Yeni həm Türkiyə, həm də Azərbaycan mətbuatı sıx əməkdaşlıq edərək öz təcrübələrini biri-biriləri ilə bölüşmək imkanı, fürsəti qazanırlar. Eyni zamanda informasiya təhlükəsizliyini təmin etmiş oluruq. Bildiyimiz kimi, zaman-zaman bu əməkdaşlığın pozulmasına müəyyən cəhdlər olur. Bəzən məqsədlə şəkildə hansısa şəxslər tərəfindən yazılırlar yayılmasına cəhd olunur. Bu baxımdan da biri-birini daha yaxından tanımaq, sıx əməkdaşlıq etmək üçün bu layihə çox vacibdir".

Millət vəkili Müşfiq Cəfərov bildirdi ki, Türkiyə ilə Azərbaycan arasında orta media platformasının yaradılması nəinki iki qardaş ölkə, ümumiyyətlə, Türk dünyası üçün vacibdir: "Hər sahədə bir-birini

dəstəkləyən bu iki dövlətin media maraqları da eynidir. Uzun illərdir ki, müzakirə olunan bu məsələ hazırda müasir dövrün əsas tələbinə çevrilib. Cəbhədəki savaşlarda necə bir-birimizi dəstəkləyirikse, telekommunikasiya dövrünün yeni metodu olan informasiya müharibəsində də ölkələrin bir-birinə dayaq olması vacibdir. Artıq bu sahədə əməli mövqə ortaya qoyulması alqışlanan haldır. Sözügedən mövzuda illərdir ki, müzakirə gedirdi. Hətta müəyyən sazişlər imzalanmışdı. Lakin bu, kağız üzərində qalırdı, ortaq bir mexanizm yaradılmırdı gəcikdirilirdi".

M.Cəfərov vurğuladı ki, qardaş ölkə ilə media sahəsində birgə işlərimiz davamlı olmalıdır və təxirə salınmamalıdır: "İstədim ki, Azərbaycan kütləvi informasiya vasitələri Türkiyənin təcrübəsindən yararlansın. Media sahəsində son illərdəki irəliləyişlər danılmazdır. Lakin yenə də boşluqlar var. Xüsusilə 2016 və 2020-ci il Ermənistanın törətdiyi təxribatlar bu boşluqları daha da qabartdı. Hər iki dövrdə də xarici medianı izləyən biri kimi, deyə bilərəm ki, biz bu sahədə ciddi boşluqlar yaşadığımızı. Təbii ki, bu, sırf media ehtilafı deyil, cəmiyyət olaraq, xalq olaraq hər birimizin yaratdığı çatışmazlıqlardır. Bu gün nəinki Türkiyə və Azərbaycan dövlətlərinin, ümumi Türk dünyasının ortaq media platformaları yaradılıb, ortaq media siyasəti yürüdülməlidir. Artıq yetişən bu yeni dövr bizə, xaricə səsimizi necə eşitdirəməli olduğumuzu bir daha göstərdi. Haqqımızın tapdalandığını göstərmək, əslində 1990-cı illərlə müqayisədə daha asanlaşıb. Sosial medianın bizə yaratdığı vasitələrdən tez, rahat və elçatan formada istifadə etmək dünya mediasında işğalçı dövləti tanımaq, ifşa etmək lazımdır. Xatırladım ki, MDB məkanında fəaliyyət göstərən mətbuat şuralarının vahid informasiya portalının yaradılması barədə qərarini qəbulunda da Azərbaycan tərəfi əsas təşəbbüskarlarından biri olmuşdur".

"Türküstan" qəzetinin baş redaktoru Aqil Camal bildirdi ki, Azərbaycanla Türkiyə arasında münasibətlər hər zaman qardaşlıq, dostluq səviyyəsində olub: "Eyni zamanda bu münasibətlər strateji əməkdaşlıq səviyyəsindədir. İki ölkə arasında olan bu münasibətlər hər zaman nümunə kimi göstərilir. Onu da qeyd edim ki, ötən müddət ərzində media ilə bağlı da müxtəlif təşəbbüslər olub. Amma bu gün bu məsələyə yenidən qayıdırsanız və təşəbbüslər varsa, bu o deməkdir ki, indiyədək görülən işlər o qədər də mükəmməl olmayıb. Bu sahəyə yenidən baxmağa, dizayn olunmasına və məsələlərin zamanın tələblərinə uyğun şəkildə işlənməsinə ehtiyac var. Ona görə də, hesab edirəm ki, Azərbaycan-Türkiyə media qurumlarının əməkdaşlığı, ümumiyyətlə, bu sahədəki razılıqlar bundan sonra praktiki mahiyyət daşıyacaq. Çünki əgər bu istiqamətdə indiyədək boşluqlar var idisə, artıq son razılıqlarda bütün ciddiyyət qorunub saxlanacaq. Təbii ki, Azərbaycan üçün digər sahələrdə Türkiyə örnək götürüldüyü kimi, media da örnək sayılır. Xüsusilə, Türkiyə mediasının dünya arenasında yeri və rolu bizim üçün çox önəmlidir. İndiki informasiya savaşı dönməndə bizim üçün Türkiyə mediasında görünmək və eyni zamanda onların təcrübəsindən yararlanmaq xüsusi əhəmiyyət daşıyır".

A.Camalin sözlərinə görə, çox yaxşı olardı ki, bu məsələlərə hər zamankı kimi şablon yanaşma olmasın: "Azərbaycan gündəmi ilə bağlı olan məsələlərin Türkiyənin aparıcı kütləvi informasiya vasitələrində işıqlandırılması zamanı yaranmış boşluqların monitorinqinin aparılmasına ehtiyac var. Bunu da ən yaxşı halda bu məsələlərə məsul olan şəxslər və yaxud da qurumlar keçirə bilər. Onu qeyd edim ki, zaman-zaman həm Azərbaycan, həm də Türkiyə ictimai rəyində yanlışlıqlar olur. Qarşılıqlı olaraq bu yanlış informasiyaların doğrulanmasında hər iki ölkənin mediasının rolu danılmazdır. Bu baxımdan da hesab edirəm ki, iki ölkənin mediası əməkdaşlıq məsələlərində sözlərini birlikdə deyə bilərlər".

BƏXTİYAR

Azərbaycanda Turistlərin Hüquqlarının Müdafiəsi Komitəsi yaradılıb

Azərbaycan Turizm Assosiasiyasının tərkibində ölkədə ilk dəfə Turistlərin Hüquqlarının Müdafiəsi Komitəsi yaradılıb.

Trend-in məlumatına görə, komitə, turistlərin üzleşdiyi problemlərin həllində onlara yaxından kömək edəcək.

Quruma rəhbərlik turizm üzrə ekspert Rəhman Quliyevə həvalə olunub. "Turizm sahəsində qarşılaşdığımız problemlər, turistlərin üzleşdiyi çətinliklər bir çox hallarda həll edilmirdi. Yeni yaradılan Turistlərin Hüquqlarının Müdafiəsi Komitəsi turizm şirkətlərinin mənəvi yükünü azaldacaq, eyni zamanda turistlərin suallarını cavablandıracaq, qeyri-kommersiya qurumu kimi hüquqi yardım göstərəcək. Əsas məqsədimiz turistlərlə turizm şirkətləri arasında uçurumu, inamsızlığı aradan qaldırmaqdır", - deyir

R.Quliyev qeyd edib.

Onun sözlərinə görə, turistlərin problemlərinin çəvik şəkildə həlli üçün Komitəyə hüquqşünaslar cəlb ediləcək: "Xüsusilə pandemiya dövründə turistlər aviabiletlərin geri qaytarılması, turpaktet-

lərin ləğvi, hotellərdə yerləşdirmə kimi bir sıra problemlərlə qarşılaşdılar. Bu problemlərin həll edilməsi vacib məsələdir. Elə bizim də əsas məqsədimiz odur ki, həmin problemlərin həllində turistlərə yaxından köməklik edək. Həmçinin Komitə mütəmadi olaraq yeni çıxan qərarları, təlimatları incələyəcək, turistləri dərhal məlumatlandıracaq".

Yaxın vaxtlarda Turistlərin Hüquqlarının Müdafiəsi Komitəsinin internet sahifəsi və "qaynar xətt"i istifadəyə verəcək. Səyahət zamanı hər hansı bir problemlə üzleşən turistlər Komitəyə müraciət edə bilərlər.

“Biz ölkəmizi birlikdə inkişaf etdirəcəyik”

Zaur Darğallı: “Azərbaycanla Gürcüstan arasındakı dostluğun inkişafına töhfə vermək əsas hədəflərimdən biridir”

Gürcüstanda oktyabrın 31-də parlament seçkiləri keçiriləcək. Gürcüstan Seçki Məcəlləsinə edilmiş düzəlişlərə əsasən, parlamentin 150 deputatından 30-u majoritar, qalan 120-si proporsional sistem üzrə seçiləcək. Əvvəlki qaydada isə 77 deputat proporsional, 73 deputat majoritar qayda ilə seçilirdi. 66 siyasi partiya seçkidə iştirak etmək hüququ qazanıb. Həmin partiyalardan biri də “Gürcü Arzusu - Demokratik Gürcüstan” partiyasıdır.

Hakim partiyanın komandasında yer alan şəxslərdən biri də Gürcüstanda yaşayan soydaşımız Zaur Darğallıdır. O, 4 iyul 1988-ci ildə anadan olub. 2005-2009-cu ildə İliya adına Dövlət Universitetində “Kompüter texnologiyaları və ingilis dili” ixtisası üzrə ali təhsil alıb. 2007-2012-ci illərdə Marneuli Gənclər Mərkəzinin yaranmasında iştirak edib. Həmin proqram çərçivəsində Avrasia İnkişaf Fondu komitəsinin və Marneuli gənclər şurasının üzvü olub. 2007-2011-ci illərdə Mühəribə və Sülh İnstitutu (IWPR), Qafqaz Jurnalistləri

aliliyi və demokratik dəyərlərin qorunub saxlanılması və digər məsələlər yüksək səviyyədə inkişaf etdirilib və qorunub. Gürcüstan bir çox sahələrdə inkişaf etmiş dünya ölkələrinin içində ön sıralardadır. Bu faktlar olduqca önəmlidir. Partiyamızın rəhbəri Bidzina İvanişvilinin yürütdüyü siyasətin uğurunu hər bir vətəndaş hiss edir və qiymətləndirir. Bilirsiniz, xalqı aldatmaq və seçkilərdə hər hansı bir saxtalaşdırma etmək mümkün deyil. Xalqın özü hər şeyi analiz edib doğru seçimini edir. Buna sübut kimi hər bir seçkinin nəticələrini göstərmək olar. Xalq bu partiya inandır, güvənir və seçir. Bütün bunları nəzərə alaraq, rahat şəkildə deyə bilərik ki, biz qalib gələcəyimizə inanaraq, xalqın etimadına güvənərək seçkiyə gedirik.

- Gürcüstan Seçki Məcəlləsinə düzəlişlərin edilməsini hansı zərurət meydana çıxardı? Bu düzəlişlər nəyi dəyişəcək?

- Hər bir dəyişiklik xalqın fikri və istəyi nəzərə alınaraq edilir. Ölkəmiz Avropa yolunu tutub və bir çox Avropa parlamentində bu sistem qəbul edilib. Bu sistem digərlərinə nisbətən daha şəffaf və demokratik dəyərlərə uyğun sayılır. Ümumilikdə isə dəyişikliklərin ye-

mək prinsipinə üstünlük vermişəm.

- Azərbaycanlıların yaşadığı regionda vaxtilə mühüm vəzifələrdə çalışdığınız üçün soydaşlarımızı narahat edən problemləri hər kəsdən daha yaxşı bilirsiniz. O problemlərin həlli üçün İndiyə qədər hansı işləri görürsünüz? Müsbət nəticələr varmı?

- Gənclik illərimdən bu günədək mənim işim icma ilə olub. İstər ictimai sektorda, istərsə də dövlət işində, daima çalışmışam ki, əhalini narahat edən problemləri dərinləndirərək, onların həlli istiqamətində çalışım. İndiyə qədər bununla bağlı bir çox mühüm layihələr həyata keçirmişəm. Lakin hər vəzifənin öz miqyası və öhdəlikləri var. Bəzən daha geniş fəaliyyət üçün o çərçivəni aşmaq mümkün olmur. Lakin Marneuliyə mərciləndən sonra fəaliyyət istiqamətim dəyişdi, daha geniş şəkildə çalışa bildik. Beləliklə, Marneuli meri olaraq bir il fəaliyyət göstərdim. Tam əminliklə deyə bilərəm ki, bir il ərzində verdiyim vədlərin 90 faizini yerinə yetirə bildim. Bizim üçün əsas problemlərdən biri infrastrukturla bağlı idi. O cümlədən su məsələsi bizim üçün ən önəmli məsələlərdən idi. Bir çox

dir ki, buraya ekskursiyalar, şəhərlərarası kommunikasiya və sair daxildir. Konsepsiya əsasən gənclərin ideyalarının dəstəklənilməsi üçün meriya tərəfindən kiçik qrantların ayrılması, tələbələr üçün təqaüd proqramları, tələbələrin yol nəqliyyat haqlarının qarşılınması, gəzintilər, müxtəlif aktivliklər təşkil edirik. Eyni zamanda tələbələr üçün meriyada təcrübə proqramları var ki, bu proqram nəticəsində onlarla gənci işlə təmin edə bilmişik.

- Soydaşlarımızı hazırda hansı problemlər narahat edir?

- Qarşıda duran əsas problemlər infrastruktur, bir qədər əvvəl vurğuladığım kimi, su və suvarma problemi, həmçinin kənd təsərrüfatının inkişafı, təhsil problemləri, gənclərin inkişafı və digər məsələlərlə bağlıdır. Bu və digər problemlərin həlli istiqamətində müxtəlif ideya və iş planımız nisbətən hazırdır. Bəzilərinin həllinə artıq başlamışıq. Platformamızın əsas prioritetləri infrastruktur layihələrinə, sosial məsələlərə, gənclər və idman sahəsinə yönəlib. Bundan başqa ən vacib məsələ regiona investorların cəlb edilməsidir. Bununla biz işsizlik faizini minimuma endirməyi planlaşdırırıq. Yeni iş yerlərinin açılması üçün əlimizdən gələni edəcək, başladığımız işi sürətlə davam etdirəcəyik.

- Deputat seçiləcəyiniz təqdirdə fəaliyyətinizi necə quracaqsınız?

- Seçicilərimin təklif və problemlərini nəzərə alaraq, hər iki rayonda mövcud olan problem və boşluqların aradan qaldırılmasına çalışacağam. Nəzərə alaq ki, hər iki rayon aqrar rayondur. Burada əsas məsələ kənd təsərrüfatının inkişafıdır. Bu istiqamətdə bir çox güzəştlərə və dəyişikliklərə ehtiyac var. Eyni zamanda illərdir həllini gözləyən önəmli problem torpaq qeydiyyatı islahatlarının aparılmasıdır. Bu məsələ vətəndaşlara müəyyən maneələr törədir. Azərbaycanla Gürcüstan arasındakı dostluğun inkişafına töhfə vermək əsas hədəflərimdən biridir. Bu əməkdaşlığı daha çox inkişaf etdirmək üçün çalışacağam. Bir sözlə, ölkəmizin inkişafı naminə yorulmadan çalışıb seçicilərimin etimadını doğrultmağa çalışacağam.

- Seçicilərinizə son sözlünüz nədir? Onlara əlavə olaraq nəyi çatdırmaq istərdiniz?

- Öncə, üzərimə bu böyük məsuliyyəti qoyub mənə inandığı üçün partiyamızın rəhbərliyinə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Marneuli və Qardabani mənim üçün doğma rayonlardır. Marneulidə anadan olmuşam, mənim ailəm və nəslim burada yaşayır, özüm də bu günümü və gələcəyimi bu rayonla bağlamışam. Qardabani də mənim üçün doğmadır, insanları əzizdir. Hər şeydən öncə, seçicilərim qarşısında məsuliyyətim, parlamentdə onların layiqli səsi olmaqdır. Bu məsuliyyəti üzərimə götürərək onları əmin etmək istəyirəm ki, hər zaman onların yanında olacağam, verdiyim sözlərin hamısını yerinə yetirəcəyəm. Bunu marneulilər yaxşı bilir. Bir illik mərkəz dövrümdə və bundan öncə çalışdığım vəzifələrdə hər zaman əlimdən gələni artıraraq etmişəm ki, xalqın etimadını doğrulda bilim. Buna görə üzüm tutub hər bir seçicimə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Onlar bir dəfə mənə güvənib səslərini etibar etdilər. Bu seçkidə də məni dəstəkləyəcəklərinə əminəm. Çünki mənim üçün əsas hədəf xalqımızın rifahı olub. Bir il öncə, eləcə də bu gün onların qarşısına üzüm, yerinə yetirilmiş vədlərin hesabı ilə çıxma bilərəmsə, əmin olun ki, dörd il ərzində də hər görüşdə seçicilərimin qarşısına təmiz vicdanla, görülmüş bir çox işlərin hesabı ilə çıxacağam. Biz ölkəmizi birlikdə inkişaf etdirəcəyik. Birlikdə Gürcüstanın uğuru naminə!

Rufik İSMAYILOV

Şəbəkəsi, Regional Jurnalistlər Şəbəkəsi, İcma Radio, "Timer" qəzeti kimi media təşkilatlarında çalışıb. 2011-2013-cü illərdə Marneuli Mülki Məşğulluq Mərkəzinin koordinator müavini, növbəti illərdə USAD ofisinin koordinatoru vəzifələrində çalışıb. 2013-cü ildə "Gürcü arzusu" koalisiyasının Marneulidə gənclər şöbəsinin rəhbəri olub. 2014-2017-ci illərdə Barış və Vətəndaş Bərabərliyi Məsələləri üzrə Gürcüstanın Dövlət Nazirinin Kve-mo-Kartli bölgə təmsilçisi olub. 2017-ci ildə Kvemo Kartli bölgə qubernatorunun müavini vəzifəsində çalışıb. 2019-2020-ci illərdə Marneuli munisipalitetinin meri olub. Gürcü, azərbaycan, rus, ingilis, türk dillərini bilir. Ailəlidir, 2 övladı var.

- Zaur bəy, oktyabrın 31-də Gürcüstanda növbəti parlament seçkiləri keçiriləcək. Sizin də təmsil olunduğunuz "Gürcü arzusu" koalisiyası yeni seçkilərə hansı əhvalruhiyyə ilə gedir?

- Parlament seçkiləri olduqca mühüm, ölkənin siyasi həyatını və gələcəyini həll edən əlamətdar hadisədir. Təmsil etdiyim "Gürcü Arzusu - Demokratik Gürcüstan" partiyası bu seçkilərdə qalib gələcəyinə inanaraq addım atır. Buna da bir çox səbəb var. Artıq on ilə yaxındır partiyamız iqtidardadır, keçirilən seçkilərdə yüksək nəticə ilə qalib gəlir. Bu, vətəndaşların partiyamıza etimadının yüksək olduğunu göstəricisidir. Səbəb isə çox sadədir. Bizim komanda vətəndaş qarşısında verdiyi bütün vədləri yerinə yetirir. Bölgələrdə böyük işlərə imza atılıb, insanların rifahı müsbətə doğru dəyişib, bir çox sahədə inkişaf görünməkdədir. Müstəqillik qazandıqdan bu günə kimi ölkəmiz çox kəşməkəşli yollar keçib, şəhərlərin infrastrukturunu, insanların yaşayış şəraiti, turizm imkanları, biznes sərbəstliyi, şəffaflıq, antikorrupsiya islahatları, qanunun

gənə səbəbi ölkədə demokratiyanın, insanların azadlığının maksimum şəkildə təmin edilməsi, vətəndaşların siyasi proseslərdə iştirakına şəraitin yaradılmasıdır. Parlamentdə səs çoxluğu ilə qəbul edilən bu qərarın bir çox üstünlükləri var. Onlardan ən önəmli insanlara seçim imkanlarının genişləndirilməsidir. İnsanlar fərqlidir. Hər kəs ölkəni inkişafa necə aparacağını dair şəxsi fikrə sahibdir. Buna görə insanlarda siyasi baxış və mövqe dəyişəndir. Vətəndaşlar öz siyasi düşüncələrini müxtəlif partiyalarda tapmaq, onların sıralarına qoşulmaq, öz ideyalarını orada gerçəkləşdirmək istəyirlər. Bu sistem, öncə partiyaların artmasına və parlamentdə çoxpartiyalılığa səbəb olacaq. Bu isə fikir müxtəllifliyi yaradaraq, ölkədə aparılan siyasətə yeni bir qatqı olacaq. Əsas məqsəd xalqla dövlət arasındakı bağlı möhkəmləndirmək, ölkəni, xalqın iştirakı ilə inkişafa doğru aparmaqdır.

- Bildiyimə görə, namizədliyi iqtidar tərəfindən majoritar qaydada irəli sürülən yeganə azərbaycanlı namizədsiniz. Hazırda təbliğat-təşviqat kampaniyanız necə gedir?

- Bəli, bu, mənim üçün ikiqat məsuliyyətdir. Azərbaycanlıların səsi olmaq və onları parlamentdə layiqli şəkildə təmsil etmək üçün əlimdən gələni edəcəyəm. Təbliğat-təşviqat kampaniyamız davam etməkdədir. Bilirsiniz ki, mən iki bölgədə - Marneuli və Qardabani rayonundan namizədam. Ona görə də görüşlərimiz bu iki rayona daxil olan hər bir kənddə keçiriləcək. Maksimum şəkildə əhali ilə görüşüb, onların problemlərini yerində öyrənib, gələcək fəaliyyət planımızdakı əsas prioritetləri müəyyən edəcəyik. Ümumilikdə bundan öncəki fəaliyyətim dövründə olduğu kimi, bundan sonra da kabinetdə oturmaqla deyil, xalqın içində olmağa, vətəndaşlara xidmət et-

kəndlərdə bu problem illərdir ki, mövcud idi. Bu məsələni biz köklü şəkildə həll etdik. Bir çox böyük kəndlərdə əsaslı şəkildə su xətləri salındı, yeni su anbarları inşa edildi. Əgər 2012-ci ildə su ilə təminat 10 faiz idisə, biz bu faizi 85-90 faizə qaldırdıq. 2021-ci ilədək bu layihə tam olaraq başa çatacaq və əhali 24 saat içməli su ilə təmin ediləcək. Biz çalışırıq, bu problemi əsaslı şəkildə həll edək. Buna görə də bəzi kəndlərdə bu məsələnin həlli bir az çox zaman aldı. Lakin söz verdiyimiz kimi, susuz heç bir ev qalmayacaq. Eyni zamanda mərkəzi və daxili yolların asfaltlaşdırılması prosesi sürətlə həyata keçirildi. Yaxın gələcəkdə Marneulidə asfalsız yol qalmayacaq. Küçələrin işıqlandırılması və tullantılar üçün konteynerlərin quraşdırılması kimi məsələlər də həllini tapıb.

- Bəs, gənclərlə, onları qayğılandıran məsələlərlə bağlı hansı işləriniz, fəaliyyətiniz olub?

- Mən uzun müddət gənclər sahəsində çalışmışam və gəncliyin problemləri ilə də yaxından tanışam. Ona görə də ən əsas iş prioritetim gənclər sahəsidir. Mərciləndən sonra da ilk addımlarımızdan biri bu sahə ilə bağlı oldu. Hazırda meriyada gənclərlə işləyən xüsusi şöbə var. İlk dəfə biz tələbə-gənclərin inkişafı istiqamətində mühüm konsepsiya hazırlamışıq. "Gənclər layihəsi 2020" konsepsiyası bir neçə əsas layihədən ibarətdir. Birincisi təqaüd proqramlarıdır. Bura tələbələrin yol xərcələrinin ödənməsi, yüksək nəticə ilə təhsil alan gənclərə ildə bir dəfəlik 1000 ləri dəyərdə mükafatın verilməsi, aztəminatlı ailələndən gənclər üçün xüsusi imtiyazların tətbiq edilməsi daxildir. Gənclərin ideyalarına dəstək verilməsi, bu məqsədlə kiçik qrant müsabiqələrinin keçirilməsini də qeyd edərdim. Üçüncüsü isə dəyişim proqramları-

“Küçədən gələn küçə yolu ilə də gedəcək”

Erməni müxalifəti Paşinyana çıxış yolu göstərdi

“Məxməri inqilab” Ermənistanda hansı dəyişikliklərə gətirib çıxardı? Erməni cəmiyyəti iki ildir ki, bu suala cavab tapmaqda aciz qalıb. Ümumiyyətlə, bu “inqilab” (çoxları indi bunu çevriliş də adlandırır - müəl) onların həyatında nəyisə dəyişdirməyi və yaxud Nikol Paşinyan bu müddət ərzində hansısa bir ciddi uğura imza atmağa müvəffəq olubmu?

Bir məsələ dəqiqdir ki, Paşinyanın iki il ərzində ən ciddi uğuru rəqiblərini sıradan çıxarmaq olub. Faktiki olaraq artıq bu gün ona qarşı çıxma biləcək bir siyasi qüvvə qalmayıb. Xarici siyasətdə ilk vaxtlarda müstəqil olmağa çalışsa da, sonradan bundan da imtina etdi. Forpost damğasını əbədi olaraq öz üzərində gəzdirməyə üstünlük verdi. Ölkəyə vəd olunan investisiya axını da baş verməyib. “168.am” nəşri yazır ki, son vaxtlar Ermənistanın hakim rejimi tərəfindən istifadə olunan, xüsusən də Nikol Paşinyanın hansı manipulyasiyalara əl atdığı sadəcə populyar deyil, həm də ucuz populyardır. Paşinyan öz hökumətinin tamamilə və geridönməz bir şəkildə iflas etdiyini başa düşür. Bunu Paşinyandan daha yaxşı heç kim dərk etmir və ən acınacaqlısı budur ki, bunu dərk etməsindən sonra belə, idarəetməni öz axarına buraxmağa davam edir. Ermənistanın ən yaxşı iqtisadçıları və maliyyəçilərinin təxminən 4-5 aydır qaldığı və həyəcan təbili çaldığı gözlənilən iqtisadi geriləmənin yüksək nisbətlərinin səbəbi budur. Keçirilən rəy sorğuları isə artıq onun reyting problemi yaşadığını üzə çıxarıb.

ARTIQ POPULİST BƏYANATLAR DA KARA GƏLMİR

ABŞ-ın Ermənistandakı səfirliyi və müxalifət partiyalarından biri ölkədəki vəziyyəti öyrənmək və baş nazir Nikol Paşinyanın reytingini müəyyən etmək üçün rəy sorğusu keçirib. “Past” qəzeti xəbər verir ki, sorğu daxili istifadə üçün nəzərdə tutulub və nəticələri ictimaiyyətə açıqlanmayıb. Buna baxmayaraq, qəzet bəzi məlumatları əldə edə bilib. Rəy sorğusunun nəticələrinə əsasən, Ermənistan baş naziri və bütövlükdə hökumətin reytingi sürətlə azalır. Belə ki, N.Paşinyanın reytingi tarixi antirekord vurub. Respondentlərin yalnız 17,2 %-i baş naziri dəstəkləyib.

İNQILAB, YOXSƏ ÇEVİRLİŞ

Yeri gəlmişkən, Ermənistanda 2018-ci ilin aprel hadisələrindən sonra bir sual hələ də açıq qalır - nə baş verdi? İnqilab, yoxsa çevriliş? “Qolos Armenii” qəzetində dərc olunan məqalədə bu suala cavab tapılmasına çalışılıb. Müəllif yazır ki, aprel hadisələri rəngli çevrilişin siyasi texnologiyalarının klassik nümunəsi kimi qəbul edilməlidir. “İnqilab nə deməkdir - əgər qısa ifadə etsək, bu, ictimai-siyasi münasibətlərdə köklü dəyişikliklərdir. Gəlin, 2018-ci ilin aprel ayında nə baş verdiyini anlamağa çalışaq. Aydındır ki, cəmiyyətdə hakimiyyətdən ciddi narazılıq yetişmişdi - bu, faktır. Yada salaq ki, apreldə Paşinyanın yeganə şüarı “Serji rədd et” idi və bu da cəmiyyətin narazı hissəsinin emosiyasını konsolidə etməyə imkan verirdi. Məqsəd də Serj Sarkisyanı baş nazirliyinə yol verməmək idi. Əminəm: əgər Serj Sarkisyan üçüncü müddətə namizədliliyi irəli sürməsəydi, çevriliş də olmayacaqdı. Öz də Karen Karapetyanın hökuməti qeyri-populyar və iqtisadiyyatın bərpasına yönəlmiş cəsarətli addımlar atmış və müəyyən uğurlar qazanmışdı. Sənin ideologiyası və dəqiq fəaliyyət proqramı olmayanda, lakin nəyin bahasına olursa-olsun hakimiyyət əldə etmək cəhdin varsa, o zaman güc və qüvvələr (daha çox da xaricdən) tapılacaq. Onların proqramı və imkanları da var”, - deyir məqalədə bildirilir. Əhəmiyyətli olan digər məsələ də odur ki, ölkə daxilində xarici qrantlar alan və göstəriş verilən proqramları həyata keçirməyə hazır olan ictimai strukturlar var: “Tarix dəfələrlə bir həqiqəti təsdiq edib ki, müqəddəs yer heç vaxt boş qalmır. O zaman vəziyyət elə idi ki, çevri-

liş üçün əlverişli mühit formalaşmışdı. Superpopulist mövqelərdən çıxış edən Paşinyan təsir etmək vasitəsi kimi bu qüvvələrin proqramlarına uyğun gəlirdi. Paşinyanın seçilməsi düzgün oldu. Hakimiyyətə gəlmək üçün heç bir mənəvi sədd qarşısında dayanmayan bu şəxs hətta onu deputat seçilməsinə kömək edən şəxsləri belə satdı”. Müəllif bu qənaətdədir ki, əhəmiyyətli dəstəyi əvvəlki hakimiyyətin dövründə möhkəmlənməyə müvəffəq olan “Azadlıq” radiosuna da göstərdi. Məhz onlar açıq şəkildə ona çevrilişin siyasi gündəmini dikte edirdilər. Çevriliş Paşinyanın onlarla tərəfdarı ilə radio evinə soxulması ilə start götürdü. Cinayətkar insident cəzasız qaldıqdan sonra xalqda belə təəssürat yaranıb ki, Paşinyan fəvqəlgüçə sahibdir, hakimiyyət vəziyyətdə nəzarət etmək iqtidarında deyil. Bu da sonda geometrik progressiya şəraitində aksiya iştirakçılarının sayının artmasına səbəb olub. İş hətta hərbi birləşmələrin küçələrə çıxmasına kimi gedib çıxdı. Hansı dövlət strukturlarının və rəhbərlərin çevrilişdə iştirak etdiklərini müəyyən etmək zaman məsələsidir. Bu gün isə cəmiyyət inqilab adı altında həyata keçirilən və heç bir ideologiya və dəqiq proqram olmadan çevrilişin bannı yığır.

“KÜÇƏ İLƏ GƏLƏN KÜÇƏ İLƏ DƏ GEDƏCƏK”

Ermənistan Respublika Partiyasının vitse-sədri Armen Aşotyan yazır ki, “bütövlükdə hazırkı hakimiyyət çox gözəl başa düşür ki, cəmiyyətdə onlardan gözləntilər getdikcə dərinləşməkdədir. Sosial-iqtisadi problemlər və xarici siyasi çağırışlar daxili gərginlik yaradır.

Onlar min bir bəhanə ilə siyasi proseslərin kaskad mexanizminə çevrilə bilər. Nəticədə “Ermənistan Nikolsuz” məqsədini reallaşdırma bilər. Necə oldu ki, 2017-ci ilin legitim seçkilərindən sonra yalan gündəmlə insanları küçələrə çıxarıb hakimiyyəti ələ keçirdilər? Və bunu qeyri-zoraki “məxməri inqilab” adlandırdılar. İndi isə müxalifət etiraz aksiyası keçirəndə bunu antidemokratik hal adlandırır”. O qeyd edib ki, ictimai narazılığın potensial enerjisi uyğun katalizatorun təsiri altında siyasi inkişafın kinetik enerjisinə çevrilə bilər. “Nə vaxtdan Nikol Paşinyan demokratiyanın alfa və omega olduğu olub ki, bizə və cəmiyyətə demokratiya dərsəri verməyə cəsarət etsin? Küçə ilə gələn küçə ilə də gedəcək”, - deyir Aşotyan qeyd edib. Erməni ictimai xadim Mihrdat Madatyan hesab edir ki, iki il əvvəl Nikol Paşinyan demokratik imiclə, Monte təsviri ilə qarışmış şəkildə hakimiyyətə gəldi. Bundan sonra hakimiyyətin çox sürətlə millət təsvirindən çinovnik qədr təsvir dəyişməsi oldu. Onun sözlərinə görə, Nikol Paşinyan çox sürətlə diktator təsvirini üzərinə götürüb. “Anna Akopyan şöhrət baxımından Nikol Paşinyanla rəqabətdədir. Anna Akopyan hər şəkildə ekstravaqant cəhdlər edib ki, ərini üstələsin”, - deyir Madatyan qeyd edib. “Yerkrapah” hərbi təşkilatının İdarə Həyətinin üzvü Hakob Hakobyan isə hesab edir ki, “Ermənistanda daxili-siyasi hadisələr, inkişaf və isti payız ola biləcəyini də təsəvvür edə bilərik”. O qeyd edib ki, 2008-ci ildə Koçaryan gətirdi, vəssalam, ancaq bundan sonra 1.5 il həbsxanalarda olmuşuq, bunun üçün yüzlərlə cavabdeh var və indi heç kim müttəhim kürsüsündə deyil. “İnqilab oldu, Serji rədd etdilər, amma bu gün bütün dövlət sistemində - məhkəmələrdə, prokurorluqda, istintaq orqanlarında Robert Koçaryan-Serj Sarkisyan kadrları doludur. Bu günə qədər heç kim həbs olunmayıb, məsuliyyətə cəlb olunmayıb, hətta işdən azad olunmayıb. Təbii ki, bunun nəticəsi isti payız olmalıdır, bəs nə olmalıdır?”, - deyir Hakobyan qeyd edib. Onun sözlərinə görə, Ermənistanda 2018-ci ilin hakimiyyət dəyişikliyindən sonra keçmiş rejimin nümayəndələri çıxarılmalı və sistemdən rədd edilməli idi. “Paşinyan Hunan Avetisyan rolunu oynayır, amma əks-inqilab tamamilə realdır”, - deyir Hakob Hakobyan əlavə edib.

ERMƏNİSTAN İQTİSADI BÖHRAN İÇƏRİSİNDƏDİR

Ermənistanda hökumətin həyata keçirdiyi böhran əleyhinə tədbirlər çox tənqid olunur. Ölkə əhalisinin bir hissəsi bunların yetərli olmadığını, digər hissə isə addımların yanlış seçildiyini deyir. Ermənistan parlamentinin “Mənim addımım” fraksiyasının deputatı Hayk Gevorgyan bildirib ki, Ermənistan iqtisadi böhran içərisindədir. “Biz indi iqtisadi böhran içərisindəyik, amma dağılmanın şahidi olmayacağıq”, - deyir o qeyd edib.

Yekun vuraraq, vacib bir faktı qeyd edək. Bu iki il yarım ərzində hakimiyyətdə demokratik xalq dalğası ilə gələn Paşinyan, nəinki demokratiyadan kilometrə uzaqda olduğunu, həm də demokratiya ilə heç bir əlaqəsi olmadığını sübut etdi.

Azər

Yerevanın növbəti layihəsi də uğursuzluğa düçardır

Türkiyəli ekspertlər Livan ermənilərinin işğal altında olan torpaqlarda yerləşdirilməsinə sət etiraz edirlər

Livanda baş verən partlayışdan dərhal sonra Ermənistan rəhbərliyi növbəti populist bəyanatla çıxış edərək tələm-tələsik orada yaşayan soydaşlarını ölkəyə dəvət etdi. Məqsəd də bəllidir - işğal altında olan və boş qalan torpaqları məskunlaşdırmaq. Xatırladaq ki, bu, artıq rəsmi Yerevanın ikinci cəhdidir. Belə ki, bundan əvvəl Suriyadan da ermənilərin köçürülməsi cəhdi olsa da, uğursuzluqla nəticələnmişdi. Ermənistan pənah gətirənlər ölkədəki vəziyyətin ağır olduğunu gözləri ilə gördülər. Şimikləndirici vədlər, dövlət yardımlarının olacağı da onları qane etmədi. İşğalçı ölkə hesab edirdi ki, bununla varlı erməni sahibkarları da ölkəyə cəlb etmək mümkün olacaq. Amma alınmadı.

İndi də ümidlərini Livan ermənilərinə dikiblər. Türkiyənin “Cümhuriyyət” qəzetinə bununla bağlı açıqlama verən təhlükəsizlik üzrə ekspert Şafak Mert Ermənistan hökü-

məti tərəfindən yeni məskunlaşdırma siyasətinə mənfi münasibət ortaya qoyub. O bildirib ki, 12 avqust tarixli bir hesabatda 100 erməninin Livandan Ermənistanı hava yolu ilə gətirildiyi və baş nazir Paşinyan tərəfindən qarşılandığı bildirildi. Bundan əlavə, bu müddət ərzində Ermənistan gələn Livan ermənilərinə “vətəndaşlıq və yaşayış hüququ” verilməyi bildirdi. Mert əlavə edir ki, onların harada yerləşdirildiklərini dəqiq bilmirlər: “Lakin həm Ermənistan tərəfinin bəyanatlarından, həm də Azərbaycan tərəfinin beynəlxalq platformalarda verdiyi şikayətlərdən anlaşılan budur ki, gələn ermənilər Dağlıq Qarabağ bölgəsində və Ermənistanın işğalı altında olan digər Azərbaycan ərazilərində daimi məskunlaşsınlar. Suriyadan gətirilən ermənilərin Dağlıq Qarabağda və ətraf

bölgələrdə erməni işğalı altında yerləşdiklərini bir daha xatırlamağa dəyər”. Onun sözlərinə görə, “məxməri inqilab” ilə vəzifəyə başlayan Paşinyan xaricdə yaşayan erməni-

lərin Ermənistanı qayıtmasını və əhalini artırmağı özünün prioriteti elan edib: “Əhalisi daim azalmağa olan bir Ermənistan bu itkisini diaspor ermənilərini geri qaytarmaqla kompensasiya etməyə çalışsın. Ancaq burada narahətədgici bir məqam var. Bu, beynəlxalq hüquqa görə, Azərbaycanın bir hissəsi olan və 29 ildir Ermənistanın işğalı altında olan Dağlıq Qarabağın erməniləşdirilməsidir. 1989-cu ildə Azərbaycan türkləri Dağlıq Qarabağ əhalisinin təxminən yüzə 25-ni təşkil edirdisə, bu gün bu rəqəm sifirə bərabərdir. Başqa sözlə, Dağlıq Qarabağdakı Azərbaycan türkləri öz yurdlarından didərgin salınarkən, əvəzində Ermənistanın digər bölgələrindən gələn və xaricdən gətirilən ermənilər yerləşdirilir. Dağlıq Qarabağda məskunlaşmış ermənilər alet kimi istifadə olunur”. Ekspert onu da bildirib ki, Azərbaycan və Türkiyə arasındakı hərbi əməkdaşlıq yüksələn xətlə gedir və bu da Ermənistan üçün kabus ssenarisi olmalıdır. Digər tərəfdən, Yunanistan və Cənubi Kiprlə razılaşmalar da Ermənistan üçün faydalı olmayacaq.

Amerikada yaşayan türk əsilli professor Vamik Volkan diqqətli ermənilərdə formalaşan türk nifrətinə yönəldir. Onun sözlərinə görə, ermənilər bilməlidir ki, türk nifrəti ermənilərə müsbət heç nə vəd etmir.

Azər

Moldovanın 30 illik kabusu

Dnestryanı münaqişə həllini tapacaq?

"Şər imperiyası" kimi tanınan SSRİ tarixin arxivinə atıldıqda, tək sovet xalqları deyil, dünya rahat nəfəs alacağını düşünürdü. İllər uzununu dünyanın müxtəlif ölkələrində münaqişə ocaqları yaradan, nüfuz mübarizəsi aparən bir imperiya, nəhayət ki, çökdü. Amma SSRİ çöküşü ilə də çoxsaylı münaqişələrə, həllini tapmayan problemlərə yol açdı. Milyonlarla insanın ölümü, ev-eşiklərindən məhrum olması yaşandı.

Üstündən 30 ildən çox vaxt keçməsinə baxmayaraq, hələ də beşəriyyət onun fəsadlarını, acılarını yaşayır. Maraqlıdır ki, imperiyanın hüquqi varisi olduğunu elan edən Rusiyanın o zamankı rəhbərliyi keçmiş sovet respublikaları üzərində nəzarəti qoruyub saxlamaq üçün qızıqan münaqişələrin nəinki həllinə çalışır, əksinə, daha da alovlanmasına rəvac verir. Dağlıq Qarabağ, Abxaziya və Cənubi Osetiya, Dnestryanı bölgədə qondarma qurumlar yaradaraq, onlara hər cür açıq dəstək verməkdən çəkinmədi. Üstündən 30 il keçməsinə baxmayaraq, bu torpaqlarda qondarma qurumların idarəçiliyi davam edir. O zaman bu qurumları yaratmaqda məqsəd bəlli idi - nəyin bahasına olursa-olsun dövlətlərin müstəqil siyasət yeritməsinə yol verməmək.

Yeri gəlmişkən, Rusiyanın xeyir-duası ilə qurulan və dünyanın heç bir dövləti tərəfindən tanınmayan qondarma Dnestryanı bölgə bir neçə gündür ki, öz "müstəqilliyini" qeyd edir. Düzdür, postsovet məkanının digər yerlərindəki qondarma qurumlarla müqayisədə burada uzun illərdir ki, sabitlik hökm sürür. Lakin hər an partlaya biləcək mina funksiyasını daşıyır. Dnestr sahillərində yerləşən torpaqların kimə məxsus olduğu artıq çoxdandır ki, dondurulmuş vəziyyətə salınsa da, münaqişə tərəfləri arasında kompromis tapılmayıb. Döyüşlər zamanı yüzlərlə insanın ölümündə günahkar hesab olunan şəxslərin adları da müəyyən olunmayıb. Yüz minlərlə insan artıq bir çox on illərdir ki, tanınmamış qondarma qurumda yaşayıb fəaliyyət göstərirlər ki, bu da regionda vəziyyəti gərginləşdirir.

MÜNAQIŞƏ NECƏ BAŞLADI?

Moldovanın Dnestr çayı sahilı boyu yerləşən beş rayonunda separatçılıq hərəkatı ötən əsrin 80-ci illərinin sonlarında başlayıb. Həmin hərəkatın alovlanması qıvcım rolunu Moldova parlamentinin 1989-cu ildə moldovan dilini dövlət dili elan etməsi, kiril əlifbasının latin əlifbası ilə əvəz olunması barədə qərarı oynayıb. Dnestryanı rayonların benderlərdən və ruslardan ibarət əhalisi bunu Moldova millətçilərinin digər millətləri əzmək cəhdi kimi qəbul edərək,

separatçılıq hərəkatını alovlandırır. 1990-cı il sentyabrın 2-də həmin rayonlar SSRİ-nin tərkibində "Dnestryanı Moldova Respublikası" yaratdıqlarını elan ediblər.

1990-cı ilin dekabrında isə referendum keçirilib və "DMR" "müstəqil dövlət" elan olunub. Moldova bu qərarı tanımayıb, münaqişə dərinləşib və 1992-ci ildə hərbi fəzaya keçib. Həmin il bir neçə ay davam edən silahlı münaqişə iyul ayında Moldovanın Dnestr çayının sol sahillərinə nəzarəti itirməsi ilə yekunlaşıb. Bu münaqişədə separatçılara bölgədəki rus qoşunları fəal dəstək verib. Dnestryanı bölgədə dislokasiya olunmuş 14-cü ordu general Lebedin rəhbərliyi ilə Moldova qüvvələrini sıxışdırıb. Rusiya öz sülhməramlı qüvvələrini Dnestryanı bölgəyə yeridərək tərəflər arasında atəşkəsi təmin edib. İyulun 22-də Rusiyanın vasitəçiliyi ilə Tiraspol Kışinyov arasında atəşkəs sazişi imzalanıb. Atəşkəs sənədinə əsasən, təhlükəsizlik zonası yaradılıb. Sülhyaratma əməliyyatlarına birgə sülhyaratma qüvvələri cəlb olunub. Qüvvələr nisbəti isə belə müəyyənləşdirilib: Moldovadan 300, Dnestryanıdan 300, Rusiyadan isə 500 hərbi. O vaxtdan problemin həlli istiqamətində danışıqlar başlayıb. Danışıqlar prosesi əvvəlcə tərəflərin öz arasında aparılırsa da, sonradan format genişləndirilib və "5+2" formatına (Moldova, Dnestryanı bölgə, ATƏT, Rusiya və Ukrayna, həmçinin ABŞ və Avropa İttifaqından müşahidəçilər) keçib. 17 mart 1992-ci ildə Moldova yeni yaradılmış Daxili İşlər Nazirliyi üçün qoşun toplamağa başladı. 1992-ci ilin iyul ayında Moldovadakı aktiv hərbi qüvvələrin sayı, polis qüvvələri, ehtiyat qüvvələr və könüllülər də daxil olmaqla 25000-35000 arasında idi. Könüllülər arasında, münaqişə zonasına yaxın ərazilərdə yaşayanlar üstünlük təşkil edirdi. Müstəqillik əldə edildikdən sonra Moldova ərazisində yerləşən sovet qoşunlarından əldə edilən silah və texnikadan əlavə olaraq, hökumət Rumıniyadan da silah əldə etdi. Münaqişə dövründə Rumıniya tərəfindən Moldovaya hərbi məsləhətçilər və könüllülər də göndərildi. Eyni zamanda, Moldova ərazisində şəxsi heyətinin sayı 14000 nəfər olan 14-cü Sovet Ordusu da fəaliyyət göstərirdi. Bu qüvvələr Dnestryanı hökumətinə tabe olan 9000 nəfər milisə təlim keçirilməsində və onların silahla təchiz olunmasında böyük köməklik göstərdilər. Müharibə başladıqda Rusiyanın fərqli yerlərdən könüllülər və kazak dəstələri separatçılar tərəfdə döyüşmək üçün buraya gəldilər.

QƏRBƏ İNTEQRASIYA, YOXSA RUSİYAYA YAXINLIQ?

Mövcud durum belədir ki, Rusiyanın kifayət qədər mürəkkəb münasibətlərə malik olduğu postsovet və Şərqi Avropa ölkələri

rindən biri olan Moldova Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlığa daha böyük üstünlük verdiyini son illərdə aydın nümayiş etdirir. 2014-cü ilin iyununda Moldovanın Avropa İttifaqı ilə assosiativ sazişi imzalamasından sonra iki ölkənin siyasi, iqtisadi münasibətlərində gərginlik artıb. Çoxları Moldovanın, Rusiyanın orbitində qalmaqdansa, Avropa İttifaqına qoşulmağa üstünlük verir. Lakin SSRİ-nin süqutundan 30 il keçməsinə baxmayaraq, Rusiyanın ölkədəki təsiri hələ də qalmaqdadır. Bunu rusiyapərəst İqor Dodonun prezident seçilməsi də təsdiq edir. Doğrudur, assosiativ sazişin imzalanmasından sonra Rusiyanın tətbiq etdiyi sanksiyalar səbəbindən Moldovanın xarici ticarətində Aİ ölkələri üstünlük təşkil etməyə başlayıb, iş axtarmaq üçün xaricə üz tutanlar isə Aİ ilə vizasız rejimdən faydalanırlar. Lakin assosiativ sazişin Moldova üçün uzunmüddətli perspektivlərinin nə dərəcədə gerçək olduğunu zaman göstərəcək. Bununla belə, Avropada bəzi analitiklər mərkəzi bank rolunu yerinə yetirən Moldova İqtisadiyyat Bankının böhranlı durumunu, eləcə də bankın 1 milyard dollaradək həcmə vəsaitlərinin qeyri-qanuni yollarla mənimsənilməsi nəticəsində son zamanlar yaranan siyasi qalmaqalı əsas götürərək, ölkənin ittiqaqla yaxınlaşmasının mümkün olmadığını sual altına alırlar. Qərbdə bir çox ekspert və politoloqlar artıq Moldova ilə sıx əməkdaşlığın bir müddət izləməyi və ölkədə qərbpərəst hökumət qurulmasını gözləməyi təklif edir. Avropa Akademiyasının sabiq direktoru, Azad Universitetin professoru Ekkart Ştrauensulterin də açıqlaması Moldovada, Rusiya mediası və siyasi dairələrində bomba effekti doğurub. Belə ki, profes-

sənəddə "düşmən" ölkə kimi keçir. Ölkənin Ali Müdafiə Şurası yeni strategiya layihəsini qəbul edib və təsdiq üçün növbə parlamentindir. Moldova Sosial-Demokrat Partiyasının lideri Viktor Şelin yerli və Rusiya neşrlərinə müsahibəsində bildirib ki, belə olan halda, Kışinyov Rusiya Federasiyası ilə münasibətlərini korrekte etməli olacaq. Moldovalı siyasətçi qeyd edib ki, əgər ölkəsində vəziyyət dəyişərsə, onda Rusiya ilə münasibətlər Ukrayna analogiyası üzrə inkişaf edəcək. Bu bəyanat Rumıniya prezidenti Klaus Yohannisin rəhbərlik etdiyi Ali Müdafiə Şurasının 2020-2024-cü il üçün nəzərdə tutulan milli müdafiə strategiyasından sonra verilib. Həmin strategiyanın "Təhlükələr" bölümündə Rusiya kəlməsi işlədilib. Sənəddə qeyd edilir ki, Rusiya qonşu Rumıniya, yeni NATO üzvü olan dövlətlə, eləcə də, Şərqi cinahında hərbi potensialını genişləndirir. Kırımın, Qara dəniz hövzəsinin bütövlükdə silahlandırılması, hərbi təlimlərin keçirilməsi (buna müvafiq olaraq hücum və müdafiə əməliyyatlarının keçirilməsi) strateji milli maraqlar üçün ciddi çağırışlara səbəb olur. Bu, Avropa İttifaqı və NATO sərhədlərinin təhlükəsizliyi, eləcə də, Qara dənizdə sabitlik və enerji təhlükəsizliyinin təmin olunması üçün təhlükələrə səbəb olur", - deyərək Rumıniya prezident administrasiyasının saytda yerləşdirilən sənəddə qeyd olunur. Parlamente təsdiq olunmaq üçün göndərilən layihədə bildirilir ki, belə bir vəziyyət Rumıniyanın təhlükəsizliyinə neqativ şəkildə təsir edə bilər.

DAĞLIQ QARABAĞ VƏ DNESTRİYANI MÜNAQIŞƏ - OXSAR VƏ FƏRQLİ CƏHƏTLƏR

Qeyd etmək lazımdır ki, Dnestryanı münaqişə postsovet məkanındakı digər münaqişələr qədər mürəkkəb görünür. Məsələn,

sor bildirib ki, Moldova Avropa İttifaqı üçün prioritet deyil. Moldovada fəaliyyət göstərən IPN informasiya agentliyinin şərhçisi Dionis Çenuşa hesab edir ki, bunun günahı Moldovadakı rusiyapərəst hakimiyyətdədir. Avropada da bu hökumətin dəyişilməsini gözləyirlər. Moldova Sosial-Demokrat Partiyasının lideri Viktor Şelin isə əks fikirdədir. Onun sözlərinə görə, Moldovaya üçün azad iqtisadi zonanın yaradılmasıdır. Bir neçə il bundan əvvəl Moldovanı Aİ-də "uğurun tarixi" adlandırdılar. Ölkəni əzizləyir, qrantlar yağdırır, onunla Aİ-nin assosiativ üzvlük sazişi imzalanırdı. Lakin banklardan 1 mlrd. dollar oğurlandıqdan sonra Moldovani, oliqarxların ələ keçirdiyi ölkə, korrupsiyanın tüğyan etdiyi, məhkəmə sisteminin lazımı səviyyədə olmadığı dövlət adlandırmağa başladılar. Özü də oğurlanan vəsait hələ də tapılıb büdcəyə qaytarılmayıb.

BUXARESTİN STRATEGİYASI DA QALMAQAL YARADIB

Yeri gəlmişkən, Moldovada güclü təsirə malik Rumıniya hökumətinin hazırladığı yeni təhlükəsizlik strategiyası da qalmaqal yaradıb. Qalmaqala səbəb odur ki, Rusiya

lən, tərəflər arasında normal münasibətlər, gediş-gəliş mövcuddur, 30 ilə yaxındır, təmas xəttində heç bir tərəfdən itki olmayıb, hətta nə səngər, nə də silahlı əsgər var. Bu münaqişədə din, millət, etnik mənsubiyyət, ərazi iddiası faktorları heç bir rol oynamır. Demək olar ki, həm Moldova, həm də Dnestryanın əhali kontingenti də eynidir. Bütün bunlara görə, problem çox sadə görünür. Amma məsələ həll olunmur və yaxın vaxtlarda həll olunacağı da gözlənilmir. Dağlıq Qarabağ münaqişəsi total soyqırım, yüz minlərlə insanın ölümü, ev-eşiyindən çıxarılması, qovulması ilə nəticələndi. Qarabağdakı separatçı rejim "müstəqillik" elan etmək üçün "referendum" keçirib, Dnestryanıda da tez-tez bu cür referendumun keçirilməsi haqda hədəflər səslənir. Beləliklə, həm Moldova, həm də Azərbaycan ərazi bütövlüyünü bərqərar etmək üçün beynəlxalq aləmdə səylərini birləşdirə bilərlər. Vaxtilə belə səylər güclü olub. Hər iki ölkə GUAM (Gürcüstan, Ukrayna, Azərbaycan, Moldova) da birləşmişdilər və ara-sıra beynəlxalq tədbirlərdə birgə mövqədən çıxış edirdilər. İndi də belə səyləri gücləndirmək olar və yalnız birgə səylərlə işğalçılara layiqli cavab vermək mümkündür.

Abşeronda ekologiyaya vurulan ziyan

Rəsmilər deyirlər ki, Böyük Şor hövzəsində mərkəzləşdirilmiş tullantı su infrastrukturunun yaradılması nəzərdə tutulub

Abşeron rayonunun Mehdiabad, Balaxanı yaşayış məntəqələrindəki fərdi evlərin, o cümlədən Abşeron şəhərçiyi və 5 nömrəli tam orta məktəbin yerləşdiyi ərazidəki həyətlərin, Binəqədi rayonunun Binəqədi qəsəbəsinin bir hissəsindəki və buruqlara yaxın ərazisindəki evlərin kanalizasiya xətti yoxdur.

Məhz bu səbəbdən tullantı suları açıq kanallara vasitəsilə "Binəqədi OİL"-ə məxsus olduğu qeyd edilən ərazilərdən - buruqların yerləşdiyi sahələrdən keçməklə Böyük Şor gölü istiqamətinə axıdılır. Eləcə də, adıçəkilən ərazilərdəki qeyri-əhali abonentlərdən, sənaye müəssisələrindən axıdılan çirkab sular, sənaye suları da müəyyən ərazilərdə bu

açıq kanallara, oradan isə Böyük Şor gölüne axıdılır. Nəticədə açıq kanalın keçdiyi əraziləri üfunət bürüyür, ətraf çirklənir, xəstəlik mənbəyi yaranır, ümumən ekologiyaya ciddi ziyan dəyir. Mövcud şərait Abşeron və Binəqədi rayon sakinlərini illərdir narahat edir. Bu narahatlığı əsas götürərək qeyd edilən ünvanlarda olduq, kanalizasiya sularının açıq kanala töküldüyü yerləri müşahidə etdik, şəkillərini çəkdik. Qərara aldıq ki, mövzunu ictimailəşdirməklə aidiyyəti qurumların diqqətinə çatdıraraq, vətəndaşların haqlı narazılığına səbəb olan problemin birdəfəlik həlli üçün hansı işlərin görülməyini araşdıraq.

Problemin kökündə sözügedən ərazidə kanalizasiya şəbəkəsinin qurulması, fərdi evlərin kanalizasiya xəttinin olmaması durduğundan, ilk müraciət etdiyimiz ünvan "Azərsu" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti oldu. Qurumun mətbuat xidmətinin rəhbəri Anar Cəbrayılı qəzetimizə açıqlamasında bildirdi ki, Böyük Şor gölü sovetlər birliyi dövründən çirklənməyə məruz qalan su hövzəsidir. Onun sözlərinə görə, həmin gölə uzun illərdir kanalizasiya, neft-mədən suları axıdılıb və indi də bu proses davam et-

məkdədir. "Azərsu" rəsmisi də etiraf etdi ki, Binəqədi rayonunun Binəqədi, Biləcəri, Abşeron rayonunun Mehdiabad qəsəbələrində mərkəzləşdirilmiş kanalizasiya şəbəkəsi olmayan hissələrinin tullantı suları SSRİ dövründə neft sənayesi üçün nəzərdə tutulmuş açıq kanallara, buradan isə Böyük Şor gölüne axıdılır.

A.Cəbrayılı yaxın illərdə bu problemin həllini tapacağını söylədi: "Böyük Şor gölünün Olimpiya Stadionuna yaxın hissəsində və ətraf ərazilərdə bir neçə il bundan öncə təmizləmə işləri aparılıb. Orada müvafiq infrastruktur yaradıldı və tullantı sularının əraziyə axıdılmasının qarşısı alındı. "Azərsu" ACS tərəfindən Böyük Şor gö-

lündə hazırda iki ədəd nasosxana istismar edilir. Bu nasosxanalar vasitəsilə gölün su səviyyəsinin tənzimlənməsi işləri həyata keçirilir. Bununla yanaşı, "Azərsu" ACS tərəfindən Abşeron yarımadasının baş planı hazırlanıb. Həmin baş plana əsasən yarımada da tullantı su infrastrukturunun idarə olunması ilə bağlı böyük planlar var. O planların bir qis-

mi indiyə qədər həyata keçirilib. Planın böyük bir qismi qarşıdakı illərdə icra olunacaq. Bu plana əsasən Böyük Şor hövzəsində də mərkəzləşdirilmiş tullantı su infrastrukturunun yaradılması nəzərdə tutulub. Adlarını bir qədər əvvəl qeyd etdiyim yaşayış məntəqələrində kanalizasiya şəbəkəsinin qurulması, tullantı sularının şəbəkələr vasitəsilə idarə olunması da burada yer alacaq. Biləcəri, Binəqədi istiqamətindən Xocahəsən-Sulutəpə-Binəqədi kanalizasiya kollektorunun tikintisi və həmin ərazidə artıq bu gün gölə axıdılan tullantı sularının toplanaraq gələcəkdə tikintisi nəzərdə tutulan Lökbatan təmizləyici qurğularına yönəldilməsi planlaşdırılır. Bu layihələr, planlar dövlət investisi-

vəllər bataqlıq olan ərazidə mövcud infrastruktur yaradılıb. Böyük Şor gölünün digər iki hissəsində də reabilitasiya tədbirlərinin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulub. Buraya daha dərin orta hissə və ona birləşən üçüncü hissə daxildir. Bununla bağlı layihədə göstərilib ki, gölə Mehdiabad istiqamətində daxil olan tullantı suların qarşısı zamanla alınacaq və su hövzəsinin bu hissəsi təbii olaraq öz-özünə quruyub çəkiləcək. Bunun ardınca orta hissədə təmizləmə işlərinə start verəcək, birinci hissəyə uyğun səviyyəyə çatdırılacaq. Bunun üçün isə planda göstərilirdiyi kimi, mütləq şəkildə gölə daxil olan kanalizasiya, tullantı suların qarşısı alınmalıdır. Bundan sonra hissə-hissə digər təmizləmə işləri həyata keçiriləcək".

Açıqlamalardan görüldüyü kimi hər iki qurum mövcud problemin həlli ilə bağlı yalnız gələcək zamanda danışıq. Ümid edək ki, deyilənlər, sadəcə, söz olaraq qalmayacaq, planlar, layihələr vaxtında icra edilməklə vətəndaşların narahatlığına birdəfəlik son qoyulacaq, ekoloji vəziyyətin çirklənməsinin qarşısı alınacaq.

Rufik İSMAYILOV

yası hesabına mərhələlərlə reallaşdırılır, icra olunur".

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Dövlət Ekoloji Ekspertiza Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri Mirsalam Qənbərov bildirdi ki, mövcud problem təsərrüfat-məişət tullantı sularının idarə olunmasında mərkəzləşdirilmiş kanalizasiya şəbəkəsinin, lazı-

mi infrastrukturun olmamasından qaynaqlanır. Onun sözlərinə görə, adları çəkilən yaşayış məntəqələrinin tullantı suları açıq və qapalı kanallara, oradan da gölməçələrə axıdılır, bataqlıqlar yaranır, çökəkliklər çirkab sularla dolub-daşır: "Son nəticədə hamımız bunun fəsadlarını yaşayırıq. Ümumən ekologiyaya ziyan dəyir, ən sonda isə bu, relyef baxımından Xəzər dənizinə də təsirsiz ötürülür. Bəzən göllərin aşırıb-daşmasının qarşısını almaq üçün nasoslar vasitəsilə su dənizə vurulur, göldəki suyun səviyyəsi süni şəkildə qorunur. Digər tərəfdən ətraf mühit çirkləndirilir. Yəni göl çirkləndirilir, yayda buxarlanma baş verərkən hava çirklənir, bunlardan irəli gələrək qışda bir sıra zəruri addımlar atılır və sair. Abşeron, Binəqədi və Sabunçu rayonlarının bəzi ərazilərindən çıxan sular mədən ərazisindəki açıq kanallara axıdılır. Bəzi ərazilərə o qədər su axıdılır ki, torpaq qatı sudan doyur. Nəticədə bataqlıqlar yaranır. Qeyd olunan ərazilərə istənilən adam baş çəkib bu bataqlıqları aydın şəkildə görə bilər. Son nəticədə bütün bu tullantı suları Böyük Şor gölündə cəmlənir".

M.Qənbərov söylədi ki, Böyük Şor gölünün tamamilə reabilitasiyası nazirliyin gündəmində olan əsas məsələlərdən biridir: "Üçhissəli plan əsasında həyata keçirilən reabilitasiya tədbirləri nəticəsində gölün Olimpiya Stadionuna bitişik və yaxın ərazidəki hissəsi birinci mərhələdə tamamilə təmizləndi. Təmizlənmiş ərazi gölün digər hissəsindən ayrılıb. Burada torpaq qatı da, göl də təmizləndi, axıdılan çirkab suların istiqaməti dəyişdirilib, əv-

“4 qardaş bu işi bir yerdə görürük”

Osman Kazımov: “İndiyə kimi balı yoxlatdıran, testlərdən keçirən müştərilərimiz olub və bütün testlərdə uğurlu olmuşuq”

“Yay aylarında arıların gündüz oynayıb işə getdikləri zaman çıxardıqları səsin gözəlliyinin xüsusi zövqü var. Sizin üçün qoşun işləyirmiş kimi qürurverici bir səs olur”.

“Babam həmişə deyirdi ki, arı saxlamaq bir ailə saxlamaq qədər məsuliyyətli işdir. Düzdür, gəlirli sahədir, amma zəhmət, əziyyət çəkmək tələb edir”.

Bu fikirlərin sahibi “Şəfa balı” brendinin qurucusu Osman Kazımovdur. O.Kazımov ailələrinin arıçılıq təsərrüfatının məhsulunun satışını aparmaq üçün bu sahəni biznes halına gətirib. Hazırda bu işi genişləndirmək, brendi daha çox tanımaq üçün 4 qardaş bir yerdə çalışırlar.

Qeyd edək ki, O.Kazımov Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetində geoloji kəşfiyyat üzrə bakalavr, Türkiyənin Doğu Akdeniz Universitetində isə MBA təhsili alıb. Hazırda geoloq-mühəndis olaraq çalışır.

- Arıçılıq sizdə ailə təsərrüfatıdır. Maraqlıdır, nə vaxtdan bu təsərrüfatda işləməyə başlamısınız?

- Babam Kazımov Mirzəxan 1940-cı ildən etibarən arıçılıqla məşğul olub. 2014-cü ildə rəhmətə getdi. 70 ildən çox arıçılıqla məşğul olub. Arıçılığın bütün sirlərinə bələd idi. Astarə, Lənkəran və Masallı bölgələrində xeyli arıçı yetişdirmişdi. O, insanlara arıçılığı sevdirmək üçün bu sahəyə marağı artırırdı. Bunu necə etdiyini də deyir. Məsələn, arıların hansısa sahəyə aparmıq. Həmin sahənin sahibi ilə danışırdı, maraqlı oyanırdısa, ona və arıçılıq sevməyən digər insanlara arı hədiyyə edirdi. Bu yolla da arıçılığı sevdirdi. Eyni qaydanı bu gün biz də yaşadıq. Bu da arıçılığın inkişafına gətirib çıxarırdı. Babamla atam bir yerdə bu işi edirdilər. Bunları gördüyüm üçün mənə də maraqlı yaranmışdı. O sevgini mənə də aşılamışdı. 5-6 yaşından atama və babama kömək etməyə başladım. Atam İntiqam Kazımov hazırda Azərbaycanın ən böyük arıçılarından biridir. Üç yüzədək arı ailəsini səyyar qaydada saxlayırıq.

- Bal satışının ənənəvi forması var. Bəs bu işin biznesinə başlamaq fikri necə yarandı?

- Mən magistratura təhsilimi bitirib qayıdandan sonra geoloq-mühəndis olaraq işləyirəm. Bal biznesi barədə düşünmə

səbəbim o oldu ki, atam artıq yaşlanmışdı və bal satışını əvvəlki kimi həyata keçirə bilmirdi. Bal sərğilərində də satış istədiyimiz kimi getmirdi. Mən marketing və satış işləri cəhətdən özümə güvənirdim.

saytımız vasitəsilə sosial şəbəkələrdə də satmağa və reklam etməyə başladım. Məsələn, tanınmış şəxslərlə görüşüb balımızı onlara tanıtdırıb təqdim edirdik. Həmçinin, videolar çəkib onları internet üzərindən reklama çalırırdıq.

- Satış ancaq xüsusi qablaşdırılmada aparılır?

- Bizdə həm xüsusi qablaşdırma ilə satış aparılır, həm də ənənəvi qaydada. Müştəri necə istəyə.

- Satışın modern forması satış nə qədər artırdı?

- 3 ildir satış biznes kimi aparırıq. Modernləşdirmə sayəsində artıq əvvəlkindən 2-3 dəfə daha artıq satış edirik. Böyük fərqi. Bunu daha da inkişaf etdirməyə çalışırıq.

- Öz işinizlə bir yerdə bunu idarə etmək o biri işinizə mane olurmu?

- Bu işə daha çox həftə sonları vaxt ayırıram. Bu, kifayət edir. Digər tərəfdən, bal satışı hər ay eyni tempdə olmur. İnsanlar qış tədarükü görmək üçün balı əsasən iyul, avqust, sentyabr və oktyabr aylarında alırlar. Həmin aylardan sonra satış azalır, demək olar ki, minimuma enir. Bu səbəbdən ikisini bir yerdə idarə etməklə bağlı problem yaşamıram.

- İnsanların böyük qismi hansısa brend adı altında bal alanda bir az tə-

Türkiyədə təhsil aldığımda Kipr və Türkiyədə həmin sahələrdə kurslara gedərək təcrübə toplamışdım. Azərbaycana gələndən sonra gördüm ki, balın satış işləri yaxşı getmir və qərara gəldim ki, bal satışını brend yaratmaqla həyata keçirək.

- Bu işi tək qurdunuz?

- Xeyr, biz 4 qardaş və hamımızın bu işin təşkilində öz rolu var. Qardaşım Zəfər rayonda atamıza arıçılıq təsərrüfatında kömək edir. Digər 3 qardaş - Kazım, Nüsrət və mən Bakıda, satış, biznes işini aparırıq. Ancaq vaxt tapdıqca gedib balın süzümünü, arıların mövsümü yerdəyişikliyi, dərmanlanması zamanı atamıza köməklik edirik.

- Bu işin biznesə çevrilməsinə atanızın reaksiyası necə oldu?

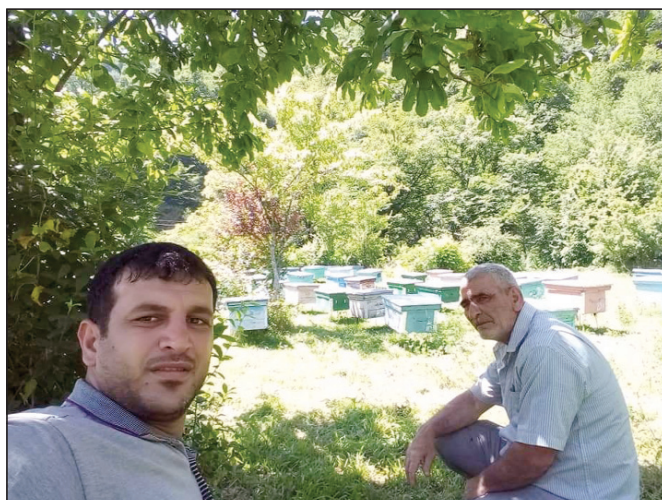
- Atam bu ideyanı əvvəl qəbul etmək istəməsə də, sonra xoşuna gəldi. Artıq özü satış işini aparmır. 4 qardaş bu işi bir yerdə görürük. Atamızın təsərrüfatının məhsulunu brend etmək üçün çalışırıq. Bu, atama da xoş oldu. Azərbaycanda bal brendləri çox olsa da, xaricdə tanınması hələ azdır. Biz də indi çalışırıq ki, balımızı xaricdə markaya çevirək. Üç ildir ki, bu işi brend adı altında görürük və kifayət qədər uğurlu olduğumuzu düşünürük.

- Biznes formasına keçəndə, nəyi dəyişdiniz?

- Biz satışları ənənəvi yollarla, yeni bazarlarda satış formasında edirdik. Biznesə keçəndə qeyri-adi bir şey etmədik. Sadəcə, satış daha modern formaya salmış olduq. Yəni ki, biz məhsullarımızı həm öz brendimiz, həm də öz

rəddüddə olurlar. Bu düşüncənin geniş yayıldığı dövrdə müştərini cəlb etmək, onun inamını qazanmaq üçün nə etdiniz?

- Bəli, ilk dəfə bal sifariş edən müştəri tərəddüddə olur, keyfiyyəti ilə bağlı narahatlıq keçirir. Bunu başa düşürük və müştərilərə yerində balın dadına baxmaq imkanı da yaradıq. Dadına baxandan, keyfiyyətinə əmin olandan sonra daha arxayın alırlar. Digər tərəfdən, müştərilərimizə təklif edirik ki, istəsələr, balı laboratoriyaya şəraitində yoxlatsınlar. Əgər hər hansı qatqı maddəsi aşkar edilərsə, biz ödənilən məbləğin on qatını onlara geri qaytaracağıq. Balın keyfiyyətindən əmin olmasaq, bunu dəyə bilmərik. Müştərilərimiz bu ideyanı bəyənir. İndiyə kimi balı yoxlatdıran, testlərdən keçirən müştərilərimiz olub və bütün testlərdə uğurlu olmuşuq. Narazı qalan müştərimiz olmayıb.

Bizim brendin və təsərrüfatın ən böyük uğuru da məhz budur.

Bizim üstünlüyümüz odur ki, həm arıçıyıq, həm də öz brendimizi yaratmışıq. Bəli, ilk illərdə çətinliklərimiz oldu. İlk vaxtlar brendi yaratmaq üçün xərclədiyimiz vəsaiti tam ala bilmirdik. Ancaq məhsulumuzun keyfiyyətli olması biznesimizin xeyrinə işlədi, müştəri müştəri gətirdi.

- Bal biznesi quranların sayı indi çoxdur. Üstəlik də hər qiymətə bal satıldığını görürük. Belə bazarda rəqəbat aparmaq nə dərəcədə mümkündür?

- Burada iki istiqamətdə satış aparılır. Biri korporativ, digəri pərakəndə satışdır. Balın korporativ şəkildə satılması o deməkdir ki, müxtəlif şirkətlərə və otellərə satılır. Azərbaycanda bir çox bal şirkəti satışın əsas hissəsini bu şəkildə həyata keçirir. Korporativ satış daha çox tanışıq hesabına həyata keçirilir. Şirkətlər illərlə işlədikləri, tanışıq və münasibət qurduqları firmalara üstünlük verirlər. Bu, qiymət və ya keyfiyyətlə bağlı deyil. Brendləşmə nə qədər geniş olsa da, sizin balınız keyfiyyətli deyilsə, onu sata bilməyəcəksiniz. Amma bizim keyfiyyətimiz yaxşı olsa da, mən bəzi şirkətlərlə əməkdaşlığa cəhd etməmişəm. Çünki onların əvvəldən işlədikləri, tanışıqları olan başqa brendlər var.

Pərakəndə satış isə birbaşa xalqa satışdır. Bu cəhətdən hər şirkətin öz müştərisi var. Brendləşdirilmiş bal satmağın əsas yaxşı tərəfi odur ki, əgər sənə balın keyfiyyətlidirsə və bu gün bir müştərin varsa, gələcək minimum iki müştərin olur. Səbəb budur ki, sizin müştəriniz də öz dostlarına və tanışlarına deməklə satışlarını artırır. Burada rəqəbat var. Bu zaman isə keyfiyyət məsələsi önə keçir.

- Sizin məhsulu marketlərdə görməmişəm. Marketlərlə işləyirsiniz?

- Marketlərdə satış etmirik. Çünki insanlar marketdən bal almaq istəmir. Bu, təcrübəmizdə yoxlanılıb və uğurlu olmayıb.

- Bazarda hər qiymətə, hətta çox ucuz qiymətə də bal görürük. Bu, satışınıza təsir edirmi?

- Hər bir sahədə olduğu kimi, bu sahədə də saxtakarlıqlar olur. Bəzi insanlar qiymətə, bəziləri isə

keyfiyyətə önəm verir. Azərbaycanda balın ortalamalı satış qiyməti 20-30 manat arası dəyişir. Bu qiymətdən aşağı satsaq, ziyana işləmiş oluruq. Maya dəyəri aşağı olan ballar saxtadır. Hər qiymətə sata birlirlər. Bizim üçün maddiyyət ikinci plandadır. Biz əsas uğur qazanmağa yönəlmişik. Təbii ki, qazanc əldə etmək önəlidir. Amma biz əsas işimizin uğurlu getməsinə diqqət yetiririk.

- Pandemiya dövrü satışınıza necə təsir etdi?

- İnsanların maddi durumu yaxşı olmadığı üçün təbii ki satışa mənfi təsir göstərdi. Xarici ölkələrə də bal satışı azaldı. Çünki Azərbaycana gələn turistlərə məhsullarımızı tanıtdırıq, bunun sayəsində xarici ölkələrə də satış aparırırdıq. Pandemiya dövründə bu cəhətdən də problemlər yarandı.

Aygün Asımqızı

“Uşaq bağçada yemək yemirsə, deməli, fərqlilik yoxdur”

Gülçin Muradova: “Məqsədim hansısa müəssisəyə rəhbərlik etmək və oraya inkişaf, yenilik gətirmək idi”

Uşaq vaxtlarından öz bağçasının olmasını, ora çoxlu uşaqların gəlməsini arzulayırdı. Ali təhsili məktəbəqədər istiqamətdə almasa da, yolu bu sektorla kəşif. İlk iş yeri baxça olur və qısa müddət sonra bağça direktoru təyin olunur. Söhbət Şəmkir şəhər 3 sayılı körpələr evi - uşaq bağçasının müdiri 30 yaşılı Gülçin Muradovadan gedir.

Qeyd edək ki, G.Muradova 1990-cı ildə Şəmkir şəhərində anadan olub. 2012-ci ildə Təfəkkür Universitetində ingilis dilinin filologiyası üzrə bakalavr təhsilini başa vurub.

- Gülçin xanım, ingilis dilinin filologiyası üzrə təhsil almısınız, amma bağçada işləməyi üstün tutmusunuz. Bu sektoru seçməyinizin səbəbi nədir?

- Uşaqları çox sevməyim deyə bilərik. Ən çox da uşaqların o məsumluğunu sevirəm. Uşaqlarla işləmək üçün onların hər birinə diqqət, qayğı və nəvazişlə yanaşmaq lazımdır. Belə söz var, deyirlər ki, bağçada işləyən gərək ana olsun. Uşaqlara bu cür yanaşsa biləcəyimdən, onlara çox bağlı olduğumdan belə bir seçim etdim. Kiçik yaşlarımdan şəxsi bağçamın olmasını, ora çoxlu uşaqların gəlməsini istəyirdim.

- Özünüz uşaq vaxtı bağçaya getmişiniz?

- Bəli, bağçaya gedən uşaqlardan olmusam. Anam işdə olurdu deyə, qardaşım mənə bağçaya qoyurdu. Uşaqlığımda Şəmkir rayonunda hərbi şəhərcikdə yerləşən uşaq bağçasına getmişdim. Bağça ilə bağlı xüsusi bir xatirə yadıma düşməsə də, bircə onu xatırlayıram ki, aktiv uşaqlardan idim. Bütün yarışlarda qalib gəlirdim.

- İlk iş yeriniz bağça oldu?

- Universiteti bitirəndən sonra ailə qurduğuma görə heç bir iş təcrübəm olmamışdı. Mən iş başlayanda, oğlumun üç yaşına var idi. Elə bağça ilə başladım və bu sahədə də davam etdim.

- Bağçada ilk işiniz nə idi?

- İlk işim Şəmkirdə yerləşən "Kids Academy" uşaq bağçasında müəllim köməkçisi

kimi hardasa çalışmasına kiminsə əlinin altında işləmək kimi baxanlar çox olurdu. Bunları gözə alıb mən o işə başlamışdım. Ümumiyyətlə, hər bir işin başlanğıcında çətinliklərin olmasını normal hesab edirəm. İçimdə qorxu və narahatlıq var idi ki, görsən, öhdəsindən gələ bilərəm? Ancaq bu narahatlıq məsuliyyətlə bağlı idi. Əslində, bunu bacarıcağımla bağlı içimdə özgüvən var idi. Güclü olduğumu yada salaraq özümə stimül verirdim. Beləliklə, çətinlikləri aradan qaldırdım, mənə tapşırılan işlərin öhdəsindən uğurla gəldim və qeyd etdiyim kimi müəllim kimi işə başladım.

- Qısa müddət sonra bağça müdiri olmusunuz. Bu təyinat qədərki dövrdə yaqın ki sınaqlardan yaxşı keçmişiniz. Bir az da bundan danışaq.

- Müəllim-tərbiyəçi işlədiyim 2017-ci ildə müdir, mən və başqa bir müəllim komissiya kimi İsmayilli rayonunda yeni açılan "İsma Kids" bağçasına yoxlanışa getdik. Orada öz ideya və məsləhətlərimi verdim və nəticələri də uğurlu oldu. Həmin yoxlanışdan bir ay sonra mənə yenidən müdir ilə həmin bağçaya göndərildim. Yenə eyni qaydada öz fikirlərimi irəli sürdüm. Bütün bunlar kamera ilə müşahidə edilirdi. Şəmkirə qayıdıandan bir gün sonra Bakıdan rəhbərlik gəldi və həmin

şaf, yenilik gətirmək idi.

- Çalışdığınız bağçaya hansı fərqlilikləri gətirdiniz? Konkret misallarla danışaq.

- Məsələn, əvvəllər dövlət bağçalarında qidalanma özəl bağçalar-

nə çox çətin gəlir. Çünki mənim də 2 dəcəl və hiperaktiv oğlum var. Dəcəl, hiperaktiv uşaqların gələcəkləri əla olur. Sadəcə olaraq, onlarla düzgün şəkildə işləmək lazımdır. Bağçada da belə uşaqlar çoxdur və bu, bizim üçün problem deyil.

- Xeyriyyə fəaliyyəti ilə də məşğul olduğunuzu bildirdilər.

- Müdirliklə yanaşı, digər tədbir və fəaliyyətlərdə də daim iştirak edirəm. Böyük Yol İctimai Birliyində və Gənc Tərbiyəçilər İctimai Birliyində ən aktiv üzvlərdən biriyəm. Əslində mənə Gənc Tərbiyəçilər İctimai Birliyinin sədri olmaq təklifi də edilmişdi. Bundan imtina etməli oldum. Çünki o da çox məsuliyyətli işdir. İki məsuliyyətli işi bir arada aparmağın çətin olacağını düşündüm. Ancaq üzv kimi aktivəm. Birlikdəki əsas işimiz odur ki, rayon daxilində və xaricində yerləşən bağçalarda kukla teatrı tamaşaları nümayiş etdiririk. Həmin kuklaları da özümüz hazırlayırıq. Musiqi fasilələri ilə müşayiət olunan bu tədbirlərimiz çox maraqlı keçir. Həmçinin açıq məşğələlər təşkil edirik. Uşaqlarla onları əyləndirən və inkişaf etdirən oyunlar oynayıırıq. Heyətimizdə müdir, tərbiyəçilər və musiqi rəhbərləri var.

Gənc Xeyriyyəçilər Birliyinə də dəstəyim olur, amma daimi üzvü deyiləm. Birlik tərəfindən pandemiya ilə əlaqədar Prezident İlham Əliyevin "Biz Birlikdə Güclüyük" çağırışına uyğun olaraq keçirilən "Ə-ələ verək, dəstək olaq" kampaniyasına öz kollektivimlə bərabər gücümüz çatan qədər dəstək olduq. Bütün ailələrə kömək olma bilməsək də, nəzərdə tutduğumuz 15-20 ailəyə dəstək ola bildik. Həmçinin, Gəncədə yerləşən körpələr evinə də dəfələrlə kömək etməyə çalışmışıq. Məqsədimiz etdiyimiz yaxşılıqları nümayiş etdirmək deyil. Ancaq bunları demək digər insanları da belə işlərdə aktiv olmağa səsləməkdir.

Bunlardan əlavə, konfranslar və konqreslərdə də çox iştirak edirəm.

Aygün Asımqızı

oldu. 2014-cü ildə beş ay könnüllü olaraq bu işi gördüm. Daha sonra uşaqlarla işləməyim, işçilərlə münasibətim və ingilis dili səviyyəmi nəzərə alınmaqla ingilis dili müəllimi kimi təsdiq olundum.

- Könnüllülük müddəti necə keçdi?

- Mən könnüllü olduğum dövrdə rayon yerində könnüllü olaraq hardasa işləmək heç də asan deyildi. Ali təhsil almış birinin könnüllü

gün keçirilən iclasda şirkətimizin rəhbəri qeyd etdi ki, mənə İsmayilli rayonundakı bağçaya müdir təyin etmək istəyirlər. Maaş, ev və sürücü kimi imkanlar verilsə də, həyat yoldaşımın işinə görə bu firsətdən yararlanı bilmədim. Həmin ərəfədə bu qərara gəldim ki, artıq tərbiyəçi kimi işləmək istəmirəm. Öz üzərində çalışıb rəhbər vəzifə tutmaq istəyirdim. Daha sonra iş qabiliyyətimə bəyənədiklərinə və tədbirlərin təşkilində fəal olduğuma görə "Kids Academy"-də baş müəllim təyin olundum. Baş müəllim olsam da, müdirin də çox işini mən görürdüm. 2017-ci ilin aprel-may aylarında Şəmkir rayon İcra Hakimiyyətinə CV göndərdim. 4 ilə yaxın idi ki, müəllim kimi çalışırdım. CV-imə baxıldı və əvvəl icra hakimiyyətinin işçiləri, daha sonra isə icra başçısının özü tərəfindən qəbul etdim. Bir neçə ay ərzində şifahi imtahanlardan keçdim və 2018-ci ildə Şəmkir şəhər 3 sayılı körpələr evi - uşaq bağçasına müdir təyin etdim. Bu da həmin vaxt Şəmkirin ən böyük iki bağçasından biri idi.

- İstədiyinizə nail oldunuz...

- Əvvəldən mənim məqsədim hansısa müəssisəyə rəhbərlik etmək və oraya inki-

dan fərqlənirdi. Mən özəl bağçalardan nümunələr götürüb onları yeni formata öz bağçamda tətbiq etdim və uğurlu nəticələr əldə edə bildim. Bunu valideynlərin razılıq və təşəkkürlərinə əsasən deyirəm. Şəmkir rayon İcra Hakimiyyətinin xüsusi dəstəyi sayəsində lazım olan ərzaqla təmin olunduq. Məndən əvvəl də verilir, amma verilən necə istifadə etmək, ortaya çıxarmaq da var.

Mən bura rəhbər təyin olanda tərbiyəçilər deyirdilər ki, uşaqlar yemək yemirlər. Amma uşağa elə təqdim etməlisən ki, özü yemək istəsin. Səliqəli formada təşkil olunsun, uşaqlar zövq ala-ala yeyirlər. Uşaq bağçada yemək yemirsə, deməli, fərqlilik yoxdur. İndi uşaqlar yeməyə həvəslə gəlirlər. Görsən,

bu gün yeməyə fərqli nə olacaq - deyə düşünlər. Səhər yeməyinin çeşidini artırmaq. Ara yeməyi də edirik. Menyuya kompot əlavə etmişik.

Uşaqlar yeməyə qarşı kaprizli olurlar. Meyvə yemək vacib olsa da, yemək istəməzlər. Biz yesinlər deyə, meyvələri müxtəlif şəkil və formalarda təqdim edirik. Dolmaları uşaqlar üçün maraqlı olacaq formada hazırlayıırıq.

Uşaqların fərdi inkişafı üçün də fərqliliklər etməyə çalışıram. Valideynlərlə iclaslarda danışib təkliflərimizi irəli sürürük, bir yerdə bunları reallaşdırırıq. Məsələn, uşaqların paylaşmağı öyrənməsi vacibdir. Paylaşmağı öyrənsinlər deyə, hər dəfə uşaqlardan birinə deyirik ki, sabah sənin növbəndir, nə istəsən uşaqların sayı qədər gətirib hamıya paylaya bilərsən. Onlar da nə istəsələr gətirir və digərləri ilə bölüşürlər. Karandaş, meyvə, peçenyə və s. gətirirlər. Bunun effekti çox yaxşı olur.

- Deyirlər ki, bu günün uşaqları ilə işləmək heç də asan deyil...

- Bu günün uşaqları tam müasir, hiperaktiv və dünyagörüşlüdür. Mə-

Yeni turizm növlərinin tətbiqi bu sahənin inkişafına müəyyən töhfələr verə bilər

Postpandemiya dövründə insanlar səyahətlərə tərəddüdlə yanaşacaq, təhlükəsizlik məsələlərinə daha çox diqqət yetirəcəklər

"Biz postpandemiya dövründə rəqabətə daha da hazır olmaq üçün rəqəmsallaşma istiqamətində yeni turizm məhsullarının yaradılmasını istəyirik". Bunu Trend-ə Dövlət Turizm Agentliyinin mətbuat katibi Kənan Quluzadə deyib. Onun sözlərinə görə, artıq sentyabrın 8-dən gəlmə turizmlə məşğul olan turizm şirkətləri Azərbaycan və onun turizm imkanları haqqında məlumatların onlayn rejimdə rəqəmsal platformalarda yerləşdirilməsini təmin edən layihələrini Dövlət Turizm Agentliyinə təqdim edə bilərlər.

platformalara yönəlir və onlayn sistemləri daha çox araşdırıb öz işlərinə inteqrasiya etməyə çalışırlar. İlk növbədə biz yeni məhsullar dedikdə, bunu nəzərdə tuturuq".

Həmsöhbətimiz vurğuladı ki, Azərbaycanda turizm potensialı yüksəkdir və buna görə də xüsusilə, postpandemiya dövründə ölkəmizdə yeni fərqli turizm marşrutları, yeni turizm növlərinin araşdırılması və tapılmasından söhbət gedir: "Yeni turizm növləri dedikdə, ölkəmizdə hazırda fəaliyyət göstərməyən və tətbiq olunmayan turizm növlərini nəzərdə tuturuq. Bunlardan qatar turizmini, çadır turizmini misal gətirə bilərik.

aztəminatlı insanlar həftəsonu ucuz qiymətə çadırdə dincələ bilərlər. Turizmin bu növündə həm xərclər azdır, həm də təbiətin qoynunda istirahətin dadı bir başqadır".

3 GÜN QALANA 1 GÜN HƏDİYYƏ, QONAĞA PULSUZ ŞAM YEMƏYİ...

Turizm eksperti Ceyhun Aşurov deyir ki, dünyada hazırda daha çox bərpə proseslərinə üstünlük verilir. Müsahibimiz vurğulayır ki, otellər bunun üçün müxtəlif endirim və güzəştli kampaniyalar təşkil edirlər: "Hətta onlayn rezervasiya portalları belə öz fərqlərini azaldıb istehlakçının, yeni turistin xeyrinə müəyyən güzəştlər tətbiq edirlər. Məsələn, 3 gün qalana 1 gün hədiyyə, qonağa pulsuz şam yeməyi və digər bu tipli məhsullar təklif olunur. Hazırda daxili turizm növünün aktivləşməsi ehtimal olunur, yeni insanlar səyahət edərkən daha çox tanıdıqları və əmin olduqları yaxın ərazilərə gətməyə üstünlük verirlər. Bizdə də yaranmış vəziyyətlə əlaqədar olaraq müəyyən nəticələr götürüldü və bunun sayəsində artıq regionlara səfərlər bir balaca intensivləşib".

"OTELLƏR ENDİRİM KAMPANIYALARI HƏYATA KEÇİRMƏLİDİR"

Ekspertin sözlərinə görə, regiondakı otellərin hamısı bu intensivləşməyə hazır deyildi: "Bəzi otellər hələ də bağlıdır və açılmağı düşünür. Lakin otellər var ki, hətta pandemiya dövründə də fəaliyyət göstərirdi və ezamiyyə hüququ olan insanlar müəyyən şərtlər çərçivəsində həmin otellərdə qalırdılar. Qeyd etmək lazımdır ki, otellər sanitariya-gigiyenik normalara riayət olunması, qida təhlükəsizliyi ilə bağlı Nazirlər Kabinetinin son qərarında əks olunan şərtlərə mütləq şəkildə əməl etməlidirlər. Həmçinin otellər özləri daha çox turistin cəlb olunması üçün endirim kampaniyaları həyata keçirməlidir. Məsələn, həftəiçi günlər bir qiymət, həftə sonları isə başqa qiymət təklif olunur və yaxud qonaqlar uşaqla gəlirsə, uşaqların pulsuz yerləşdirilməsi, otağın qiymətinə səhər və ya axşam yeməyinin daxil edilməsi və s. kimi fərslər təqdim edilməlidir. Yeni otel daxilində təklif olunan müxtəlif məhsul və xidmətlər otağın qiymətinə daxil edilir və ya müəyyən güzəştlər təqdim olunur ki, turistlərin qiyməti salmadan eyni qiymətə daha çox xidmətdən yararlanmaq imkanı olsun. Təbii ki, bunlar da öz müsbət nəticəsini göstərir. Düşünürəm ki, məhdudiyətlər aradan qaldırıldıqdan sonra turistlərin regionlara səfərləri aktivləşəcək. Lakin artıq sentyabrın 15-də dərslər başlayır və insanlar daha çox həftə sonlarında və qeyri-ış günlərində regionlara səfər etməyə üstünlük verəcəklər. Təəssüflər olsun ki, yay mövsümü artıq sona çatıb və turizm üçün tam uyğun bir vaxtda otellərin hazır olmasını ifadə etməsinə baxmayaraq, mövcud epidemioloji vəziyyət, xəstəliyin yayılması məhdudiyətlərin tam aradan qaldırılmasına imkan vermədi. Lakin bu son fərslər da otelçilər tərəfindən dəyərləndirilib və onlar çalışmalıdırlar ki, otellər bu dövrdə müəyyən kampaniyalar həyata keçirərək turistləri cəlb edib müəyyən gəlir də əldə etsinlər. Bunun üçün güzəşt kampaniyaları təşkil etmələri mütləqdir".

Aygün ƏZİZ

Agentlik rəsmisi bildirib ki, postpandemiya dövründə Azərbaycan turizminin rəqabət qabiliyyətinin artırılması əsas məqsədlərdəndir: "Bu layihələr postpandemiya dövrü üçün nəzərdə tutulacaq. Postpandemiya dövründə fərqli turizm şəraiti olacaq. İnsanların həm psixoloji durumu fərqlənəcək, həm onların səyahətlərdən çəkinməsi halları olacaq, həm də təhlükəsizlik məsələlərinə daha çox diqqət yetirəcəklər. Turizmi inkişaf etdirən ölkələr bu sahəni daha da gücləndirəcəklər. Biz bu rəqabətə daha da hazır olmaq üçün rəqəmsallaşdırma istiqamətində yeni turizm məhsullarının yaradılmasını istəyirik. Gəlmə turizmlə məşğul olan turizm şirkətlərinin bizə təqdim edəcəkləri layihələr hesabına turizm rəqabət qabiliyyətini artırmağı nəzərdə tuturuq".

Bes postpandemiya dövründə rəqabətə hazır olmaq üçün hansı addımlar atılmalıdır? Yeni turizm məhsulları dəyərəkən nə nəzərdə tutulur?

QATAR, ÇADIR TURİZMİ...

Azərbaycan Turizm Assosiasiyasının sədri Əhməd Qurbanov bizimlə söhbətində bildirdi ki, yeni turizm məhsulları dedikdə, biz bu vaxta qədər özəşdiyimiz turizm məhsullarından fərqli üsulları nəzərdə tuturuq. Ekspertin sözlərinə görə, yeni dövr turizmi daha çox onlayn sistemlərdə müşahidə edilir: "Bu məhsullar əsasən onlayn platformalar üzərindən satışlar həyata keçirən müxtəlif layihələrdən ibarət olmalıdır. Buna görə də həm turizm şirkətləri, həm otellər, həm də turizm məhsulları hazırlayan qurumlar əsasən onlayn

Hansı ki, indiki vaxtda ən çox sərfəli olan turizm növlərindən biridir. Belə ki, infrastruktura ehtiyac olmadan, özünə infrastruktur yaradaraq, istirahəti yüksək səviyyədə təmin etmək olar. Qatar turizmi dedikdə isə, Azərbaycanda qatar vasitəsilə turizm əvvəllər mövcud idi. Qatar həm çox sayda turist daşıya bildiyindən, həm də turistlərə müxtəlif yerlərə ekskursiya imkanı verdiyindən onu ölkəmizdə inkişaf etdirmək sərfəlidir. Yeni turizm növlərinin tətbiqi və yeni növ məhsullar gələcək üçün artıq turizmin inkişafına daha böyük töhfələr verə biləcək".

UCUZ VƏ ƏYLƏNCƏLİ İSTİRAHƏT

Ucuz və əyləncəli istirahət hər kəsin arzusudur. Bu, çadır turizmi sayəsində mümkündür. Turizmin bu növü həm iqtisadi baxımdan sərfəlidir, həm də istədiyiniz yerdə istirahət etmək hüququ verir. Turizm eksperti Müzəffər Ağakərimov deyir ki, Azərbaycanda sovet dövründə çadır turizmi mövcud idi: "Çadır turizminin inkişafı daxili turizmin də inkişafını şərtləndirən addımlardandır. Bu, ümumi turizmin inkişafı baxımından müsbət haldır. Bundan başqa, bəzi insanlar istirahətini dörd divar arasında keçirmək istəmir. Çadır turizmi iki cür - kütləvi və fərdi formada ola bilər. Kütləvi olması üçün bir ərazidə müasir imkanları olan çadırlar qurulur. Onun ətrafında biotualetlər qurulur, sanitariya-gigiyenik normalara əməl edilməsi, təmizliyin təmin edilməsi üçün imkan yaradılır. Digər üsul isə əvvəl olduğu kimi, bir ailənin özünün təşkil etdiyi çadırdə qalmasıdır. Tələbələr, gənclər,

Türk Dövlətlərinin Turizm Təşkilatı yaradılacaq

AZERBAIJAN TOURISM ASSOCIATION

Azərbaycan Turizm Assosiasiyasının (AZTA) təşəbbüsü, Türkiyənin aparıcı turizm qurumlarının dəstəyi ilə Türk Dövlətlərinin Turizm Təşkilatı yaradılacaq.

AZTA-nın mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, yeni yaradılacaq təşkilatın əsas məqsədi türk dünyasının turizm potensialının birgə təbliği və geniş təşviq edilməsi, eləcə də bu potensialın dünyaya yayılmasıdır.

Hazırda Türk Dövlətlərinin Turizm Təşkilatının yaradılması üçün türkdilli ölkələrin müvafiq qurumları ilə yüksək səviyyədə danışıqlar aparılır.

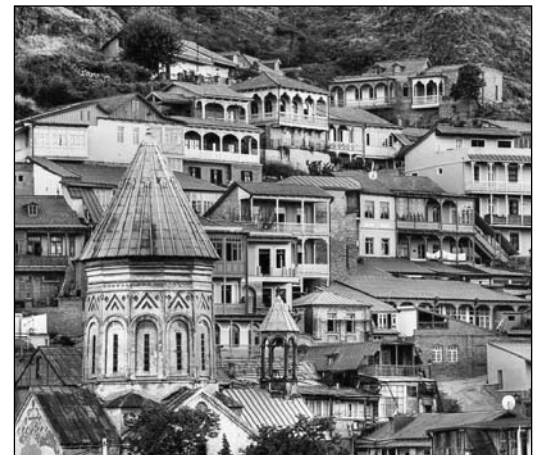
Ötən il daxili turizmde artım müşahidə olunub

Ötən il daxili turizmde artım müşahidə olunub. Belə ki, 2019-cu ildə yerli səyahətçilərin ümumi sayı 2018-ci ilə müqayisədə 7,5 faiz artaraq 4,3 milyon nəfərə yaxınlaşıb. Daxili səfərlərin əksəriyyəti dost və qohumları ziyarət (34,7 faiz) və istirahət (32,2 faiz) məqsəd daşıyıb.

AZƏRTAC "İllik turizm statistikasını 2019" a istinadla xəbər verir ki, Bakı, Lənkəran, Gəncə, Şəki, Quba, Şəmkir və Xaçmaz yerli səyahətçilər arasında ən çox ziyarət olunan məkanlar olub. Yerli ziyarətçilərin əksəriyyəti 1-3 gün (38 faiz) və 4-7 gün (30,6 faiz) səyahət ediblər. Onlar əsasən dostların və qohumların evlərində (35 faiz) və ya öz evlərində qalıblar (34 faiz). Yerli səyahətçilərin 30 faizi kirayə evlərdə gecələyib. Ziyarətçilərin yalnız 1 faizi gecələmək üçün mehmanxanaları seçib. 2019-cu ildə ümumi daxili turizm xərcləmələri əvvəlki ilə müqayisədə 14 faiz artaraq 3,48 milyard AZN təşkil edib. Yerli turistlərin daxili səfərlərə ortalama olaraq çəkdiyi xərclər 800 manata yaxın olub.

Gürcüstanın turizm gəlirləri 78 faiz azalıb

Cari ilin 8 ayında Gürcüstanın turizmde əldə etdiyi gəlirlər 2019-cu ilin yanvar-avqust ayları ilə müqayisədə 78 faiz azalıb.

Bu barədə Gürcüstanın Maliyyə Nazirliyindən məlumat verilib.

Turizm sahəsindəki itkilərin həcmi 1,8 milyard ABŞ dollarına yaxındır.

Qeyd olunub ki, koronavirus pandemiyası ölkə iqtisadiyyatının ən çox turizm sektoruna ziyan vurub.

“Müasir dünyada texnoloji biliksiz uğur qazanmaq çətindir”

Kembridc Universitetinin azərbaycanlı professoru Qərib Mürşüdoğ: “Uğur qazananda əyləncə də daha yaxşı və mənalı olur”

Hələ uşaqlıqdan hədəflərinə çatmaq üçün çalışıb. Anasından eşitdiyi nağıllar, oxuduğu kitablar fantaziyanı inkişaf etdirib. Uduzmaqdan heç vaxt xoşlanmayıb. Orta məktəbdən elm, təhsil üzrə daim özü ilə yarışmış. Arzularına doğru addım-addım yeriyib. Təsədüfi deyil ki, Şəmkirdə kənd məktəbində olarkən, “Böyük Britaniyada işləyəcəyəm” deyib və hazırda işləyir...

Müsaibimiz Böyük Britaniyada elmi fəaliyyətlə məşğul olan, Kembridc Universitetinin professoru, tanınmış azərbaycanlı alim Qərib Mürşüdoğdur.

Böyük Britaniya Kral Statistika Cəmiyyətinin üzvü olan həmsöhbətimizin əsas elmi nailiyyətləri müasir statistika üsullarının struktur biologiya eksperimentlərinin analizi və modeləşdirilməsinə tətbiqi, molekulyar saflaşdırma üçün ən geniş yayılmış proqram təminatlarının hazırlanması, struktur biologiyası cəmiyyətinin istifadəsi üçün bir sıra proqram təminatlarının və alqoritmlərin qurulması kimi istiqamətləri əhatə edir. 1993-2011-ci illərdə Böyük Britaniyanın York Universitetində çalışıb, universitetin kimya fakültəsinin Struktural Biologiya Laboratoriyasının professoru olub. Alim Yaponiya, Amerika, Braziliya, Uruqvay, Çin, Hindistan və sair ölkələrdə beynəlxalq kurslar təşkil edib.

- Qərib müəllim, Şəmkir kənd məktəbindən Britaniyanın Kembridc Universitetinə qədər gedən yoldan danışardınız. Bu necə baş verdi?

- Bu sualın dəqiq cavabını verməkdə çətinlik çəkirəm. Onu deyə bilərəm ki, uşaqlıqdan bədii, elmi kitablar oxuyuram. Anam yaxşı nağıllar danışardı. O qədər fərqli idi ki, əksər nağılları indi də kitablardan tapa bilmirəm. Ola bilər ki, bu, mənim fantaziyanın inkişafında rol oynayıb və hər bir hədəfə çatmağın mümkünlüyü inamını yaradıb, hədəfə çatmaq üçün çox işləmək lazım olduğunu öyrədib. İnsan et-

rafını analiz edərək özündə olan çatışmazlıqlar üzərində işləməli və onları aradan götürməlidir. Ola bilər ki, problem olanda onun səbəbini ətraf mühitdə yox, özümde görməyim mənə müəyyən mənada kömək edib. Ətrafa təsir etmək çətindir, özünü dəyişmək isə mümkündür. Bunun üçün həm mütləq etmək, həm də özünü ətraf mühit ilə qarşılıqlı analiz etmək lazımdır.

- “Mən həmişə Böyük Britaniyada işləmək fikri ilə yaşayırdım” demisiniz. “Niyətin hara, mənzilin ora” fikrinə nə dərəcə inanırsınız. İnsan uşaqlıq arzuna necə nail ola bilər?

- Fikrimcə, hər bir hədəfə çatmaq üçün çox işləmək və analiz etmək lazımdır. Hədəf həmişə yüksək və əlçatmaz olmalıdır. Bu hədəfə addım-addım yanaşmaq lazımdır. Əsas odur ki, hədəf əlçat-

olmaq istəyirdiniz?

- Orta məktəbdə əvvəl biologiyadan, sonra kimyadan çox xoşum gəlirdi. 9-cu sinifdə yeni riyaziyyat müəllimi - Valeh müəllim bizə dərs deməyə başladı. Onun özünəməxsus dərs demək üsulu var idi. Mənimlə dərsləri əsasən yarış kimi qururdu. Mənim isə uduzmaqdan xoşum gəlmirdi. Ona görə verilən hər bir məsələni tezliklə həll edərək ona göstərmək istəyirdim ki, mən bacaram. Bu yarışda əgər mən uduzdumsa və məsələ kifayət qədər mürəkkəb idisə, onda kitab qazanırdım. Bu, riyazi məsələlər kitabları idi. Və o kitablardakı məsələləri həll edirdim.

Orta məktəbdə məni düşündürən problemlərdən biri bu idi: nəyə görə bütün şagirdlər ciddi oxumurlar və öz istedadla-

maz görünərsə də, real addımlar ata bilərəm. Əsasən ətrafı oxuyub öyrənmək və analiz etmək lazımdır. Müasir dünyada bu, daha asandır. İxtiyarı məlumatı, təhsil kitablarını, elmi kitabları asanlıqla tapmaq mümkündür.

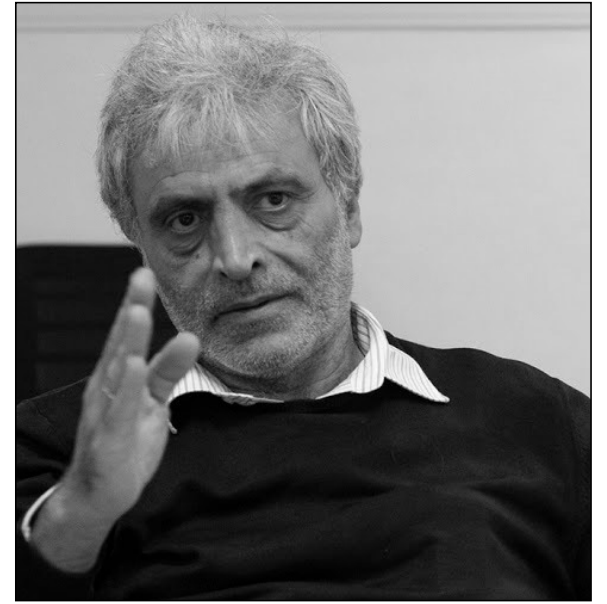
- Uğur qazanmaq üçün nə qədər işləməli, nəyi qurban verməliyik?

- Bu, çətin sualdır. Mən özüm nəyi isə qurban verdiyimi fikirləşmirəm. Həmişə öz üzərində işləmək lazımdır. Onsuz da hər gün 24 saat işləmək qeyri-mümkündür, əyləncələrə vaxt qalır. Uğur qazananda əyləncə də daha yaxşı, daha mənalı olur.

- Google scholar-a görə, elmi işlərinizə indiyədək 47.000-dən çox istinad olub. Bir vaxtlar riyaziyyatı sevən azərbaycanlı şagird bunu təsəvvür edərdimi?

- Mənim üçün belə ədədlərin elə də əhəmiyyəti yoxdur. Heç indi də bu istinadlar məni o qədər də maraqlandırmır. Əsas gördüyümüz işlərin vacibliyi və elmi işlərə nə qədər təsir etməsidir.

- Qərib müəllim, hazırda Azərbaycanı dünyada tanıdan professorsunuz. Maraqlıdır, orta məktəbdə hansı fənləri sevirdiniz və kim

azərbaycanlıların dünyanın müxtəlif ölkələrində qazandığı uğurlar bunu göstərir. Bu potensialların ortaya çıxması üçün orta məktəbdən və təhsildən başlamaq lazımdır. İkinci məsələ hazırda mövcud olan alimlərin və elmi müəssisələrin potensialıdır. Müşahidələrimə görə, elmin inkişaf etdirilməsi üçün arzular mövcuddur. Hazırda elmin infrastrukturunu dəyişməli və ciddi islahatların olması vacibdir. Elmin maliyyələşdirilməsi, elmin inkişafına nəzarət və alimlərin qiymətləndirilməsi kökdən dəyişməlidir.

- Bir müsahibənizdə “humanitar elmlər siyasət və təbliğatda daha çox istifadə olunur” demisiniz. Humanitar elmlərə Qərib müəllimin gözü ilə baxaq... Necə tədris ediləməli və necə yaşılmalıdır?

- Gəlin belə baxaq. Riyaziyyat hər yerdə riyaziyyatdır, bunun kimi ixtiyarı dəqiq elm sahələri də. Bu sahələrdə qeyri-obyektiv olmaq çətindir. İndi gəlin baxaq tarix elminə. Hər ölkədə özünəməxsus tədris edilir və əsas ideya həmin ölkənin xalqının və ya etnik qrupların qonşulara baxanda daha üstün olmasını isbat etməkdir. Və ya fəlsəfəyə baxaq. Hər bir ölkədə özünəməxsus tədris edilir. Ölkələrdəki siyasətçilər bu sahələri özünəməxsus istifadə edirlər və bu, əlavə problemlər yaradır. Mənə belə gəlir ki, bu elmləri obyektiv öyrətmək vacibdir. Məsələn, tarix tədrisi faktlara əsaslanmalıdır. Keçmişdə hansı millətin hansı nəticələr almış və bunun ilə fəxr etməyin mənası nədir? Və ya “bir millətin fəlsəfəsi” ideyaları kimə lazımdır? Bu elmlərdə belə qeyri-subyektivlik gənclərin inkişafına mane olur və onların dünyaya obyektiv baxaraq öz yerlərini tapmasında çətinlik yaradır. Adətən ziddiyyətləri müxtəlif ölkələrdə səyahət edəndə, müxtəlif millətlərin mədəniyyəti ilə tanış olanda görürük.

- İnsana balıq versən bir gün tox olacaq, balıq tutmağı öyrətsən isə ömürlük... Bir ziyalı kimi nə deyə bilərsiniz? Balığı necə tutmaq?

- Təhsilin təmizliyi və inkişafı, texnologiyaya əsaslanan sənayenin inkişafı üçün şərait və gənclərdə özlərinə inam yaratmaq. Burada həm cəmiyyətin, həm də dövlətin rolu var.

- Qərib müəllim, məşhur kəlamda deyilir ki, alim olmaq asandır, insan olmaq çətin. Hər kəs alim ola bilərmi?

- Əslində sual belə ola bilər: hər bir adamın alim olmasına ehtiyac varmı? Həmişə cəmiyyətin ancaq cüzi bir hissəsi elm ilə məşğul olub və yəqin ki, bu belə də qalacaq. İnsanlar öz biliklərini müxtəlif sahədə tətbiq edə bilərlər. Bunun üçün şərait lazımdır. Amma gənclər hansı yolu seçirlərsə seçsinlər, müasir dünyada müasir elmi və texnoloji biliksiz uğur qazanmaq çətindir. Bunu isə orta və ali məktəbdə təhsilin gücləndirilməsi ilə nail olmaq olar. Mən güclü təhsil deyəndə dərslərin sayının çoxalmasını nəzərdə tutmuram. Gənc xərtəri aparmalı, öz üzvlərində işləməyin vacibliyini bilməli və öz güclərinə, ətraf mühitə, gələcəyə inanmalıdır.

Aygün ƏZİZ

Tədrisdə hibrid modeli

Ekspertlər və müəllimlər hesab edirlər ki, qarışıq təhsil formatı zamanı yaranacaq problemləri həll etmək mümkün olacaq

Yeni tədris mövsümünün başlanmasına sayılı günlər qalır. Koronavirus pandemiyasının gətirdiyi çətinliklər təhsildən də yan keçmədi. Hazırda müəllimlər və şagirdlər, tələbələr və valideynlər tədrisin başlanmasını səbirsizliklə gözləyirlər.

Qeyd edək ki, pandemiya üzündən hazırdakı tədris ilində ümumi təhsil məktəblərində hibrid (qarışıq) tədris modelinə - əyani və onlayn tədrisə yer verəcək. Artıq hökumət təhsil müəssisələrində yeni dərslərdə hibrid təhsil formasına (əyani +distant) keçidə bağlı rəsmi qərar verib. Bakı, Sumqayıt şəhərləri və Abşeron rayonunun ümumi təhsil müəssisələrinin fəaliyyəti əyani olaraq həftədə 2 dəfə, digər şəhər və rayonlarda isə əyani formada həftədə 3 dəfə xüsusi tədris planlarına uyğun təşkil olunacaq. Belə ki, ümumi təhsil müəssisələrində dərslər məşğələləri I-IV siniflərdə sentyabrın 15-dən əyani və distant (məsafədən), V-IX siniflərdə sentyabrın 15-dən distant, oktyabrın 1-dən əyani və distant (məsafədən), X-XI siniflərdə sentyabrın 15-dən distant, oktyabrın 15-dən əyani və distant (məsafədən) formalarında başlayır.

Dərslər epidemioloji vəziyyətdən və məktəbdə şagird sıxlığından asılı olaraq müəyyən edilmiş qaydada təşkil ediləcək. Həmçinin dərslər cədvəllərinin tərtibatı təhsil müəssisələri tərəfindən həyata keçiriləcək. Valideynlər övladlarının hansı formada təhsilə cəlb olunması ilə bağlı seçim edə biləcəklər. Eləcə də, ibtidai sinif şagirdlərinin valideynləri sentyabrın 11-dən övladlarının əyani tədrisə cəlb olunmaları ilə bağlı məlumatı birbaşa təhsil müəssisələrindən əldə edə biləcəklər. Ümumi orta və tam orta təhsil səviyyələrində oxuyan şagirdlərin də virtual dərslər cədvəlləri həmin tarixdən müəyyən ediləcək.

"Müzakirə" mizdə paytaxt və rayon məktəblərində tədris prosesinə hazırlıq işlərinin necə həyata keçirilməsi ilə maraqlandıq.

MÜƏLLİMLƏR VƏ ŞAĞİRD LƏR ÜÇÜN ÇƏTİN DÖVR

Təhsil eksperti Qoşqar Məhərrəmov belə bir dövrdə təhsilin tədricən açılmasını vacib hesab edir. Bununla belə, hesab edir ki, müəllimlər və şagirdlər üçün çətin bir dövr olacaq: "Həm əyani, həm onlayn - hibrid təhsil modelinə müəllimlərin də, şagirdlərin də öyrəşməsi zaman alacaq. Hesab edirəm ki, bu dövr bir sıra proqramları müəllimlərə məcburi öyrətdiyi kimi, hibrid modelini də öyrədəcək. Əlbəttə, bu məsələdə valideynlərin üzərinə böyük öhdəlik düşür. Əks halda, keyfiyyət və effektivlik olmayacaq". Ekspert hesab edir ki, müəllimlərin, bəlkə də tədrisin başlanğıcında yoxlanılması və məktəblərin prosesə bütünlüklə hazırlanması lazımdır: "Dezinfeksiya işləri görülməli, dehlizlərdə dezinfeksiya məhlulları qoyulmalı, hər bir məktəbə məsafədən hərərətin ölçüldüyü cihazlar verilməlidir. Bu tədbirlər görülməyə, əks halda məktəblərin yenidən qapadılması ilə nəticələnə bilər".

NORMALARA UYGUN OLMAQ ÜÇÜN

Azərbaycan Pedagoji Universitetinin müəllimi Xalidə Həmidova hazırda təhsil ocaqlarını gigiyenik tələblərə daha çox uyğunlaşdırmağa çalışdığını deyir: "Təbii ki, əvvəlki tədris illəri fərqli idi. İndi pandemiya dövrünün qaydalarına uyğun tədrisə

hazırlaşırıq. "Sağlam təhsil" siniflərinə metodiki dəstək göstəririk. Həmin siniflərdə dezinfeksiya işlərini həyata keçirmişik, gigiyenik şərtlərə uyğunlaşdırılmasını, ara məsafələrin düzgün qorunmasını tənzimləməyə çalışırıq ki, normalara uyğun olsun. Xəstəliyin genişlənməməyi üçün valideynləri də təlimatlandırırıq. Uşaqların məktəbə necə göndərilməsi ilə bağlı valideyn qrupları ilə sıx işləyirik. Bəzi valideynlər var ki, uşaqlarını məktəbə göndərmək istəmir. Təbii ki, burada psixoloji məqamlar var: onlar övladlarının xəstələnməsindən ehtiyat edirlər. Beynəlxalq səhiyyə təşkilatlarının məlumatlarına əsasən 12 yaşdan aşağı uşaqların yoluxma riskinin az olduğunu əsas götürərək, valideynləri psixoloji baxımdan sakitləşdirməyə çalışırıq. Yeni valideyn bu məsələyə hazır olsun, məsuliyyətsiz yanaşmasın. Məsələyə fərqli yanaşan valideynlər var. Onların hər biri ilə fərdi qaydada söhbətlər aparılır. İndi biz məsələləri daha çox bu yöndə istiqamətləndirməyə çalışırıq. Müəllim isə öz işinə, həmişəki kimi hazırdır". X.Həmidova deyir ki, müəllimlərin onlayn tədrisi ilə bağlı Təhsil Nazirliyi tərəfindən təlimlər keçirilib ki, onlar hər iki halda - həm distant, həm əyani təhsil zamanı təlimi düzgün apara bilsinlər: "Bu il artıq

bütün zonalar üzrə müəllimlər təlimlərdən keçdilər və sertifikatlaşdırıldılar. Mənə elə gəlir ki, martdan bəri olan çətinliklər bu tədris ilində daha az olacaq. Ən böyük çətinliyimiz bölgələrdə, ucqar dağ rayonlarında internetin zəifliyi və olmaması ilə bağlı məsələlərdir. Bu baxımdan, ola bilsin ki, bəzi çətinliklər olacaq. Amma şəhərdə belə bir çətinlik olmayacaq". Ali məktəblərə gəlincə, X.Həmidova bildirir ki, birinci kurslarda dərslər offlayn keçiriləcək. Digər kursların isə onlayn keçirilməsi qərara alınıb: "Hazırda fakültə olaraq bütün dərslərin, müəllimlərin elektron bazasını yaratmağa çalışırıq. Tələbələrə vəsaitləri elektron formada, ilin

əvvəlindən çatdıraraq ki, internetə qoşula bilməyənlərin də əlində vəsaitlər olsun. Bu şəkildə, hal-hazırda hazırlığımızı davam edirik".

QAYDALARA ƏMƏL ETMƏYİMİZ SAYƏSİNDƏ...

Masallı rayon 1-ci Yeddiyolmaq kənd məktəbinin ibtidai sinif müəllimi Gövhər xanım Mirzəzadə hesab edir ki, sosial məsafəyə, pandemiya qaydalarına əməl olunarsa, tədrisdə uğur qazanmaq olar: "Hər gün şagirdlərlə əlaqə saxlayıram. Pandemiyanın qaydalarına əməl olunması ilə bağlı onlara məlumat veririk. Şagirdlərim də, özüm də dərse hazırıq. Bilirsiniz ki, hibrid təhsil modelində həm onlayn, həm də əyani dərslər keçiləcək. Belə ki, rayon yerlərində 3, şəhər məktəblərində 2 gün əyani dərslər olacaq, qalan günlər isə virtual dərslər keçiriləcək. Bu baxımdan, işlərimizi bu modelə uyğunlaşdırırıq". G.Mirzəzadə istisna etmir ki, kənd məktəblərində onlayn dərslərə qoşulmaq üçün şagirdlərin internetə çıxışı ilə bağlı problemlər olacaq: "Kənd məktəbində hər bir şagirdin internetə tam çıxışı yoxdur. Hansı şagirdlər ki, dərslərdən geridə qalmışdı, çatışmazlıqları təmin edə bilmək üçün on-

larla da əlaqə saxladım. Keçən tədris ilində öz şagirdlərimi, demək olar ki, dərslərə cəlb edə bildim. İndi də şagirdlər məktəb üçün darıxdıqlarını deyirlər. Hesab edirəm ki, qarışıqlığımız və qaydalara əməl etməyimiz sayəsində tədris ilinin çətinliyinin öhdəsindən uğurla gələ biləcəyik".

LAYİHƏ ƏSASLI DƏRSLƏRƏ ÜSTÜNLÜK

Şəmkir rayon Morul tam orta məktəbinin coğrafiya müəllimi Aytac İsgəndərli yuxarı siniflərlə bağlı hazırlıqların davam etdiyini deyir: "Təbii ki, öz-özlüyümdə planlaşdırma aparıram. İstəyirəm ki, distant təhsil maraqsız alınmasın. Layihə əsaslı dərslərə daha çox üstünlük verməyi düşünürəm. Yəni distant təhsil olsa belə şagirdlər onların üzərində daha çox işləsinlər. Tutaq ki, onlara bir mövzu verdim, onun əsasında tədqimat hazırlamalarını istəyəcəyəm. Ona görə, hər hansı fənni onlara tədqimat formasında keçməyi planlaşdırıram. Əyani keçəcəyimiz dərslərdə isə təbii ki, bir az çətinlik olacaq. Ancaq hesab edirəm ki, öhdəsindən gələcəyik". A.İsgəndərli sözlərinə görə, distant və əyani formadan asılı olmayaraq, şagirdlərlə əlaqə vacibdir: "Hansı dərslər çətindirsə, əyani keçəcəyimiz vaxtlar onlarla daha çox məşğul olmalıyıq. Yəni daim şagirdlərlə işləmək lazımdır. Hibrid təhsildə daim uşaqlara əlaqə yaratmalıyıq. Uşaqların virtual dərslərdən yayınmasının qarşısını almaqdan ötrü dərsləri daha çox maraqlı keçmək, tapşırıqları layihə əsaslı verməyi düşünürəm. Yəni uşaqların diqqətini yönəltmək üçün müxtəlif üsullardan istifadə etmək lazımdır. A.İsgəndərli sözlərinə görə, çalışdığı rayonda şagirdlərin virtual təhsili üçün mobil cihazlar var: "Rayon mərkəzi olduğu üçün bu cür problem, demək olar ki, yoxdur. Hansısa uşaq üçün problem olanda sinif yoldaşlarının, qonşularının köməyi ilə həll edir. Bu baxımdan tədrisin öhdəsindən gəlirik".

PANDEMİYA DAİMİ OLMADIĞI ÜÇÜN

Şamaxı rayon Qonaqkənd kənd məktəbinin tarix müəllimi Elxan Cəbiyev ucqar dağ kəndində çalışır. Deyir ki, məktəbdə uşaq sayı az olduğuna görə şagirdlərin hazırlanmasında elə də problem olmur: "Bölgülərə ehtiyac qalmır. Yəni sinifdə 2-3, 5-7 nəfər şagird sayı olur". E.Cəbiyevin fikrincə, pandemiya dövründəki təhsil göstəriciləri ənənəvi təhsil dövründən zəif olacaq: "Kəndlərdə elə məktəblər var ki, onlarda internet problemi var. O kəndlərlə əlaqə saxlamaq olmur. Bu baxımdan distant təhsil onlara uyğun olmayacaq. Ona görə, elə hesab edirəm ki, bu dövrdə təhsildə xeyli gerilik yaranacaq. Bəlkə bunu şəhər məktəblərinə aid etmək olmaz. Amma kənd yerlərində internet problemi və ağıllı telefonların azlığı şagirdlərə təhsili tam formada çatdırmağa imkan verməyəcək. Elə ailələr var ki, onlarda heç telefon xətti yoxdur. Ona görə, təhsildə gerilik özünü mütləq şəkildə büruzə verəcək. Amma pandemiya daimi olmayacağı üçün hesab edirəm ki, çətinliklərin öhdəsindən gələ biləcəyik".

Tərənə Məhərrəmov

İlk dərslərin mövzuları

1-4-cü siniflərin ilk dərsləri "Mən giyinə qaydalarına necə riayət edirəm" mövzusunda həsr olunacaq. Bunu Nazirlər Kabinetinin "Xüsusi karantin rejimi dövründə Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrində tədris və təlim-tərbiyə prosesinin təşkilinin müvəqqəti Qaydaları" ilə əlaqədar Təhsil Nazirliyinin keçirdiyi onlayn mətbuat konfransında Ümumi və məktəbəqədər təhsil şöbəsinin müdiri Vəfa Yaqublu deyib. O bildirib ki, 5-9-cu siniflərin ilk dərslərində kompüter bilikləri haqqında məlumat verəcək. 10-cu və 11-ci siniflərin ilk dərslərində isə məsuliyyətli davranış qaydalarından bəhs olunacaq.

Məktəblərdə izolyasiya otaqları fəaliyyət göstərəcək

Xüsusi karantin rejimində məktəblərdə izolyasiya otaqları fəaliyyət göstərəcək. Bunu Nazirlər Kabinetinin "Xüsusi karantin rejimi dövründə Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrində tədris və təlim-tərbiyə prosesinin təşkilinin müvəqqəti Qaydaları" ilə əlaqədar Təhsil Nazirli-

yinin keçirdiyi onlayn mətbuat konfransında nazirin müşaviri Rüstəm Ağayev deyib. O bildirib ki, məktəblərdə koronavirusla bağlı ilkin yardım göstərilməyəcək. Yoluxma şübhəsi olan təhsilçilərə, yaxud təhsilçilərə müvəqqəti olaraq izolyasiya otağına yerləşdiriləcək və təcili tibbi yardıma müraciət olunacaq.

Postsovet məkanında müzakirə olunan qəza

Və ya Mixail Yefremovun günahı

Rusiyanın tanınmış aktyoru Mixail Yefremovun iyun ayında törətdiyi yol qəzası ilə bağlı səs-küylü məhkəmə işi başa çatıb. Rusiya Daxili İşlər Nazirliyinin yaydığı məlumata görə, aktyor ümumi rejimli koloniyada olmaq şərtilə 8 il həbs cəzasına məhkum edilib.

Yefremov üçün 11 il həbs istəmişdi. Son iclasda aktyor son sözü söyləyib və məhkəmə çərçivəsində olmasa da, günahkar olduğunu etiraf edib. Aktyora 8 il iş verilməklə yanaşı, üç il müddətində sürücülük hüququndan da məhrum olunub.

BALACA AKTYOR

5 aya yaxındır ki, mətbuatın və sosial şəbəkələrin gündəmindən düşməyən qəza ilə bağlı təkə bütün Rusiya əhalisi deyil, aktyoru tanıyan postsovet məkanı danışır. Onunsa xüsusi təqdimata ehtiyacı yoxdur. Biqrafiyasında teatr və kinoda oynadığı 150-dən çox rol yer alıb. Onun xarizması tamaşaçıları ovsunlayıb, müqayisə olunmaz oyun tərzinin hər kədrdə görünməsi üçün tamaşaçılar səbirsizliklə gözləyib.

Xatırladaq ki, hadisə axşam saatlarında Moskvada baş verib. Yefremovun idarə etdiyi "Jeep Grand Cherokee" avtomobili qarşıdakı zolağa çıxaraq "Lada" avtomobili ilə toqquşub. Nəticədə "Lada"-nın sürücüsü kəllə-beyin travması alıb. Ekspertiza aktyorun sərxoş olduğunu müəyyənləşdirib. Yefremovun özü isə qəza nəticəsində xəsarət almayıb. Aktyora qarşı açılan cinayət işi üzrə təhqiqat 4 ay davam edib. Budur, Moskvanın mərkəzində ölümle nəticələnən yol qəzasında günahkar olan aktyor Presnenski məhkəməsinin qərarı ilə təkə həbslə canını qurtarmır, eyni zamanda qəzada ölənlə Sergey Zaxarovun böyük oğluna 800 min rubl məbləğində təzminat ödəməli olacaq.

Məhkəmə, aktyoru yol hərəkəti qaydalarını pozmaqda, ehtiyatsızlıqdan bir nəfərin ölümünə bais olmaqda və hadisəni sərxoş vəziyyətdə törətməkdə günahkar hesab edib. Zərərçəkənlər tərəfindən verilən şahidlərin ifadələri etibarlı sayılıb, lakin məhkəmə müdafiə tərəfinin Yefremovun sərnəşin oturmaqda olduğunu da irəli sürməsinə inanmayıb. Sənətçinin şəxsən "Jeep Grand Cherokee"-ni sürdüyü və avtomobildə tək olduğu sübuta yetirilib. Bundan əlavə, məhkəmə həkimlərin Sergey Zaxarovu xilas etmək üçün əlindən gələni etdiyini təsbit edib. Eyni zamanda, müdafiə tərəfi sürücünün tibbi səhv səbəbi ilə öldüyünü israr edib. Rusiya mətbuatı yazır ki, istedadlı aktyor bu hərəkəti ilə günahı boynuna almağa qorxduğunu da nümayiş etdirib. Hansı ki, məlum qəzadan sonra o ağlayıb, özünü söyüb... Vəkili Elman Paşayev isə "o, hadisənin necə baş verdiyini xatırlamır, heç nə xatırlamır" deyərək israrla bildirib. Qeyd edək ki, bir çox nüfuzlu vəkillər Yefremovun işini aparmaqdan imtina ediblər.

Hadisənin videogörüntüləri göstərir ki, aktyor hadisədən sonra avtomobildən çıxıb, şahidlərdən birindən siqaret istəyib, "hamı sağdırmı?" deyərək soruşub. Sonra zərərçəkənlərin müalicəsini qarşılayacağını bildirib. Bir neçə gündən sonra Yefremov üzr istəyərək videomüraciət yayıb və zərərçəkənin ailəsinə kompensasiya söz verib. Ancaq Zaxarovun qohumları puldan imtina ediblər.

Xatırladaq ki, ölümle nəticələnən yol qəzası hadisəsində dövlət ittihamçısı

Mixail Yefremov aktyor ailəsində doğulub. Atası əfsanəvi aktyor və rejissor Oleq Yefremov, anası "Sovremennik" teatrının aktrisası Alla Pokrovskaya, opera rejissoru olan babası Boris Pokrovski ona da böyük sənəti sevdire biliblər. Onun tərbiyəsi ilə dəhlizin o biri başında yaşayan baba və nənəsi məşğul olub. Atasının üçün bir növ "ali hakim" idi. Uşaq hər həftə təhsildə uğurlarını və gündəlik hadisələri əks etdirən bir məktub hazırlayıb qonşu mənzilə aparırdı. Düzdür, uşaqlıqda aktyorluq işinin sirlərini çox yaxşı bilən Mixail Yefremov ailə ənənəsini davam etdirməyə həvəsli deyildi. Bir müddət taksidürücüsü olmaq xəyalları qururdu. Ancaq dedikləri kimi, genlər öz təsirini göstərdi və Mixail səhnədə ilk çıxışını erkən etməli oldu.

Onun iştirakı ilə ilk tamaşa Moskva Bədaye Teatrında "Get, geriye bax" tamaşasında baş tutdu. 13 yaşlı Mişa "Cərrah Mişkinin günləri" film-dramında da baş rol oynadı.

1978-ci ildə onun iştirakı ilə təsirli məzmunlu malik "Mən nəhəng olanda" filmi ekranlara çıxdı. Yeniyetmə sevgisi və əlaqə dəyərlər haqqında olan filmdə cazibədar xuliqan Petya Kopeykin rolunu oynayan aktyor, onunla eyni sinifdə oxuyan qıza vurulur. Tamaşaçılar zərif hissələrini həssaslıqla çatdıran gənc aktyorun uşaq sadələşməli və idrakına heyran oldular. Təbii ki, bu, həmçinin öz rejissor düşüncə-

lərinə oğlu üzərində söyləyilən nail olan Oleq Yefremovun da zəhməti idi.

Növbəti uğurlu rol, milyonlarla sovet tamaşaçısına iki məktəblinin - Andrey və Nataşanın təsirli sevgisindən bəhs edən "Hər şey əksinə" filmində "əsil məhəbbət hər şeydən yüksəkdir" fikrini aşılamaq oldu. Qızın valideynlərini Oleq Tabakov və Svetlana Nemolayeva kimi səhnə sənətinin nəhəngləri oynayırdı. Birgə oyundan əldə edilən təcrübə isə Mixail üçün boşuna getmədi.

ƏLVIDA, MXAT

Mixail teatr təhsilini MXAT-ın məktəb-studiyasında aldı. Birinci kursdan sonra - 1982-ci ildə onu orduya çağırırlar və aviasiyada xidmət etdi. Aktyor, müsahibələrində deyir ki, hərbi xidmətin birinci ilini hamı kimi yola verib, sonra isə rəhbərlik istədi itirmək istəməyib və ona bayram proqramı hazırlamağı etibar edib.

Hərbi xidməti başa vuran Yefremov yenidən təhsilini davam etdirmək üçün MXAT-a qayıdır. Vladimir Boqomolovun kursunda oxuyur. 1987-ci ildə aktyor "Sovremennik-2" teatr-studiyasına rəhbərlik edir. Onunla bu teatrda Nikita Visotski,

Filmin uğurundan sonra Yefremov mü-təmadi olaraq ekranda görünməyə başladı. Rejissorlar, həmçinin onun komediya istedadından da istifadə edirdilər. Aktyor heç vaxt bir ampuada sığınıb qalmadı. Gah dramatik, gah komediya rolları ilə tamaşaçıları cəlb etdi.

ÇOXUŞAQLI ATA

Mixail Yefremov çoxuşaqlı atadır. İlk həyat yoldaşı Yelena Qolyanova olub. Hər ikisi heç vaxt nikahlarının saxta olduğunu və Yelenanın mənzilini dəyişmək üçün bağlandığını gizlətməyiblər. İttifaqları ay yarım çəkib. Tələblik illərində Mixail, aktrisa Natalya Neqodanı sevib. İki il sonra eyni kursda oxuduğu Natalya İonova ilə görüşməyə başlayır. Həmçinin onun Lyudmila Zalesko ilə macəralarından da danışılır. MXAT-ı bitirəndən sonra "Sovremennik" ədəbi jurnalının redaktoru Asya Vorobyova ilə vətəndaşlıq nikahında da yaşayıb. 1988-ci ildə bu nikahdan oğulları Nikita doğulub. Deyilənə görə, Asya təkə öz eri Anton Tabakovu tərk edərək Mixailə evlənmədi, həmçinin nikahı ilə bərabər iki kişinin dostluğunu da alt-üst elədi.

Yefremovun növbəti həyat yoldaşı Yevgeniya Dobrovolskaya olur. Oğulları Nikolay bu evlilikdən dünyaya gəlir. Aktyor sevgisi xətrinə düz 5 il dilinə spirtli içki vurmur. 1997-ci ildə isə nikahları, Mixailin xəyanəti üzündən pozulur.

Mixail üçüncü rəsmi nikahını aktrisa Kseniya Kaçalınla gerçəkləşdirir. Onunla, birgə oynadığı filmin çəkilişlərində tanış olur. Nikahları 4 il davam edir. Hazırda Kseniya Hindistanda yaşayır. O, uzun illər qızları Anna-Mariyanın tərbiyəsi ilə tək məşğul olur. Sonra qız, Moskvaya, atasının yanına qayıdır. 16 yaşında isə qeyri-ənənəvi seksual oriyentasiyasına görə onun haqqında danışılır.

Mariya Yevstiqneva, Yevgeni Mita kimi gənc aktyorlar çalışırdı. 1991-ci ildə studiya dağılsa da, heyəti, oynadıqları tamaşalara bilet çətin tapılan aktyorlara çevrildilər. Sonra Mixail ömrünün 8 ilini MXAT-a həsr etdi. Bu müddətdə aktyor bədii rəhbər olan atası ilə daim yaradıcılıq mübahisələrində olurdu. Bacısı Anastasiya xatırlayır ki, Mixaili bir sıra idarəetmə məsələləri razı salmırdı, O, atası ilə yox, bütün sərt teatr sistemi ilə mübarizə aparırdı. 1999-cu ildə bədii şurasının iclası zamanı teatrın maliyyəçisi Komarovla əlbəyaxa dalaşmasından sonra bu səhnə ilə vidalaşmalı oldu.

2000-ci ildə Aleksandr Mita oğlunun məsləhəti ilə Yefremovu yeni layihəsinə - "Sərhəd. Tayqa macərası" serialına dəvət etdi. Aktyora mənfəi rol olan zabit Aleksey Jqut obrazını oynamaq həvalə edildi. Mübahisəli rol olmasına baxmayaraq, Jqut obrazı tamaşaçılar tərəfindən sevilirdi. Yefremovun özü isə personajın uğurunu, daha çox ssenaristlərin əməyi ilə əlaqələndirdi.

Aktyorun evlilikdə son seçimi səs rejissoru Sofiya Kruqlikova olur. O, aktyor üçün Vera və Nadejda və boris adlı əkiz qız və oğlan dünyaya gətirir. 2016-cı ildə - 15 illik evlilikdən sonra onlar kilsədə nikah mərasimi keçirirlər. Aktyorun yaxınları Sofiyanı onun məhəbbəti adlandırırlar.

Amma indi aktyor yaşadığı sevgi macəralarını az qala xatirəyə çevirib. İndi onu daha çox azadlığı düşündürür. Rusiya mətbuatı yazır ki, aktyor məhbəsdən yalnız ölkə prezidenti Vladimir Putinin şəxsi göstərişi ilə azad oluna bilər.

Rusiya mətbuatından tərcümə etdi
Təranə Məhərrəmov

Şamxal Həsənov Cəlilabadda doğulub. Dövlət İdarəçilik Akademiyasının siyasi idarəetmə fakültəsinə qəbul olunub və hüquqşünaslıq üzrə bakalavr dərəcəsinə yiyələnib. Növbəti iki il ərzində Fransanın l'Université de Bordeaux və l'Université Toulouse Capitoul universitetlərində fransız dilində magistratura təhsili alıb. İngilis, fransız və türk dillərində sərbəst mütaliə edən müəllifin ilk romanı Fransada fəaliyyət göstərən "Editoins Kapaz" nəşriyyatında da çap olunub.

İndi həmin yer uşaq bağçasıdır və Səməd bir neçə aydan sonra təhsil həyatına o bağçada başlayacaq...

- Romanı oxuduqca Prustvari detalları görməmək mümkün deyildi. Məsələn, "İtirilmiş zamanın sorağında" bu cümlə ilə başlayır: "Uzun zaman gecələri erkən yatdım". "Səs və ya Qırmızı" romanı da oxucunu, təxminən, bu ruha yaxın bir cümlə ilə salamlayır: "Uzun müddət həftə sonları doyuncu yata bilmədim"...

- Fransada fransız dilində hüquq oxumaq olduqca çətindir. İlk vaxtlar mühazirələrdə müəllimlərin sözlərinin əksəriyyətini başa düşsəm də, birləşdirib bir cümlədə anlamağa gecikirdim, hələ çox çalışmalı idim. Buna görə də, həftəiçi hər gün, hardasa on saat kitabxanada oturur, fransızcamı

rəm ki, sən dilin bədiliyindən çox, hissələrin və anlayışların dərinliyində üzürsən. Yüksək bədii göstəricilərlə haşiyələnmiş dil bu anlayışları özündə daşıya bilirdimi? Müzakirəlidir. Bəlkə də, buna görə romanı bütöv oxuyanlar onu sevir, ancaq romandan hissələr oxuyanlara "dili zəifdir, demək, pis yazıçıdır" təsəvvürü hakimdir.

- Romanın dilinə güvənirəm. Əsas tənqidi fikir romanın dil qatı ilə bağlı idi. Şərif Ağayar roman haqqında yazdığı essədə də bunu "uşaq ayaqqabısında ilişib qalan və daim ona narahatlıq verən daşa" bənzətmişdi. Şərif Ağayar kitabın redaktordur. Ümumiyyətlə, redaktə prosesi ağırlı keçdi. Əsas müzakirələrimizdən biri xarici dillərdə oxuduğum kitabların mənə hər addım-

- Bəlkə də, hə! Ancaq mənim sevmədiyim, qara siyahıma saldıığım sözlər, ifadələr, deyimlər var ki, onları hamı rahat istifadə edir. Mən isə hansınisa istifadə etməmək üçün, bəzən onun istiliyini verməyən, məsələn, daha "soyuq" bir söz tapıram. Mənim ədəbi dilim bir tərəfdən Azərbaycan dilində az oxumağım, ədəbi enerjimi daha çox xarici müəlliflərdən almağımı ilə məhdudlaşsın, bir tərəfdən də qara siyahımda olan ifadələrin çoxluğu ilə məhdudlaşsın. Buna görə də, yeganə bir yol qalırdı: romanın yükünü qaldıra biləcək öz modern dilimi yaratmaq.

- Romanın Orxan Pamukun düsturu ilə desək, saf və düşüncəli tərəfləri var. Xüsusən, Ramizin nostalji hissi ilə xatırladığı Z obrazı. Gəzdikləri küçələr, məşhur məkanlar. Bu hissələrdə gülümsəyən emosionalıq, romanın skeletində şirəli meyvələr kimi görünür. Romanın strukturu, üslubu, süjeti sən üçün əvvəldən təyin olunmuşdu, yoxsa yazı prosesində yarandı?

- Sonuncu hissəni 2018-ci ilin sonlarına yaxın bitirmişdim. Əvvəl hər üç personajı bərabər yazmaq istəyirdim, sonra bunun çətinliyini duydum. Çünki bir tərəfdən İdrislə Səmanın bir-birinə qarşı hekayəsi, digər tərəfdən Ramiz, onun xəstəliyi, keçmişi, indisi, ailə həyatı, evlənməzdən öncə və evləndikdən sonra Z ilə münasibəti. Hamısını eyni anda düşünmək və şüur axını və daxili monoloq fəndlərlə yazmaq məni yorurdu. Odur ki, bir yerdən sonra ancaq Ramiz xəttini davam etdirdim və 2018-ci ilin axırlarına yaxın romanın son hissəsini bitirdim. Ramiz xətti bitəndən sonra Səma və İdris xəttini davam etdirdim. Əlbəttə, hər dəfə Ramizi xatırlayırdım, ona qayıdırdım, dəfələrlə düzəliş edirdim. Balansı qorumaq şərti! Romanın üzərində çox işləmişəm. Hətta deyim ki, əksər fəsilərin, cümlələrin iyirmiye yaxın variantı var.

- Roman yazılarkən stolüstü kitabların hansılar idi?

- Madam, hər şeyi "öyrənmək" istəyirsən, mən də ümumi cavablarla davam edirəm: Deyişirdi. Nabokov, Hesse, Mann romanları da olurdu, başqaları da. Beckettin trilogiyası kimi, məni xüsusən diri saxlayan əsərlər vardı.

- 400 səhifəlik bir roman yazıbsan. 2 il yarım qədər bir zamanın bir kitabına həsr olunub. Yorulduğun, bezdiyən vaxtlar, əminəm ki, çoxdur. Belə vaxtlarda özündə nə ilə motivasiya tapırdın?

- Əlbəttə, belə anları yaşamışam. Birincisi, onu deyim ki, yazmaq mənim üçün əsas iş deyildi. Əsas işim məni zəhni cəhətdən yorurdu. Bəzən günlərlə romana qayıd bilmirdim. Ancaq zamanla orta bir yol tapdım. Motivasiyam isə həmişə olub. Nəcə deyim, motivasiyamı elə bu maneələr və özümə inamım saxlayırdı. Bilirdim ki, gün ərzində enerjimin 70 faizini işdə qoyub gəldiyim üçün, o ofisə getməli və yazmalıyam. Başqa seçimim yox idi. Bu həyata məhkum olmuşdum. Nə qədər yorğun olursam, o, yollar məni o ofisə aparırdı. Yazdığım romana güvənirdim.

İndi uşaq bağçasının bir hissəsi olan keçmiş ofisimin divarları fotolarla dolu idi. Baxıb nələrisə xatırlayaram deyə, Avropada gəzdirdiyim şəhərlərin və muzeylərin xeritələrini də asmışdım. Kitablarım da yanımda idi. İkinci bir həyat kimi idi. Bəzən o ofisin də mənə motivasiya verdiyini düşünürəm.

- İndi də bir roman üzərində işləyirsən. "Səs və ya Qırmızı" çap olunduqdan sonra müsbət və ya mənfəi reaksiyalar gəldi. Bu reaksiyaların yeni roman yazmağına təsir etdiyini düşünürsən?

- Təsirlər olur, ancaq mən yenə öz bildiyimi edirəm. Yeni oxumaq istədiyini romanı yazıram. Yeni, dil məsələsində daha diqqətli olmağa çalışıram. "Səs və ya Qırmızı"nın redaktə prosesi mənə çox şey öyrətdi. Şərif Ağayar tez-tez "filan-filan sözləri çox istifadə edirsən" deyirdi. Mətnə onun gözləri ilə baxanda artıq sözləri tuta bilirdim. Həm də, onu anlamıdım ki, Azərbaycan dilində yazmaq məsuliyyətli işdir. Hər xəta insanın eqosuna toxunur, ancaq zaman keçir və əslində, belə şeylərlə öyrəndiyini, inkişaf etdiyini bilib sevinirəm. Həyatda olduğu kimi, ədəbiyyatda da bircə düstur var, axtarmaq, axtarmaq, daim axtarmaq.

Söhbətəşdi: Orxan Həsəni

"Hamiya qulaq asıram, ancaq öz bildiyimi edirəm"

Yazıçı Şamxal Həsənov: "Azərbaycan dilində yazmaq məsuliyyətli işdir"

Son günlər Şamxal Həsənovun "Səs və ya Qırmızı" romanını oxuyurdum. Dörd yüz səhifəlik roman haqqında fikirlər birmənalı deyildi. Bir kəsim həddən artıq tərifləyir, onu Azərbaycan ədəbiyyatının dünyaya açılan pəncərəsi hesab edirdilər. Digər kəsim isə romanın dili haqqında mənfəi fikirlərlə silahlanmışdılar: "Romanın dili qəlizdir", "Onun Azərbaycan ədəbiyyatından xəbəri yoxdur" və s. Məsələni polemikalaşdırma-yacağam. Ortada Azərbaycan ədəbiyyatının xeyrinə bir həqiqət var. Sözügedən roman yaxın günlərdə Fransada da çap olunacaq.

- Mən müəlliflərin beyninə girməyi, romanda gerçək həyat detallarından qopub gələn və xəyal məhsulu olan səhnələri, obrazları xırdalamağı, saf-çürük etməyi sevirəm. Bunu bir oyuna çevirməyi, yazıçının da bunu bir oyun kimi görüb oxucunu aldatmağı ədəbiyyatın əyləncəli tərəflərindən biridir. Ramiz ədəbiyyatımızdakı digər ata obrazlarına bənzəmir...

- Yəqin, düşünürsən ki, Ramiz mənim atamın prototipidir. Yanılırsan (gülür). Ramizin heç bir prototipi yoxdur. Hər obrazı müəllifin şəxsi həyatında və ya onun çevrəsində axtarmaq düzgün deyil. Nə də romanlarda təkə öz həyatından, özündən yazmaq. Sənətin öz reallığı var. Amma yə-nə də deyim ki, Ramizin yatdığı klinika, yeni romanı yazdığı evvəlki ofisin buralara yaxındır. Romanla həyat arasında belə pəncərələrin açılmağı məni də sevindirən şeylərdir. Üstəlik, özüm də atayam!

- Ata olduğunı bilmirdim.

- Hə, roman yeni qayıqların içində və bu qayıqlara rəğmən yazılıb. Gəzdirdiyim küçələr, əslində yazı prosesində tək dolaşdığım, zəhmimdə düşünən səhnələri, cümlələri çözməyə çalışdığım məkanlardı. Yasamalı qarənliq məhəllələrində məni qorxusuz gəzdiren şey romanı yaxşıca işləmək arzusu olub. Məsələn, axşamlar işdən qayıdıb, yorğun bədənimə masaya çəkirdim. Yeməkdən sonra vücudum daha da ağırlaşırıdı. On-on beş dəqiqə evdə Səmədlə oynayıb, tez-tələsik ofisə çıxırdım. Asan deyild!

- Səməd?

- Oğlumun adıdır. Romanın ilk epigrafının müəllifi odur. Fevralda üç yaşı olacaq (gülür).

- "Üzüm ikiqapılı ayna imiş"?

- Bəli!

- Ofis buralara yaxın idi, hə?

- Hə. Dayımın, təxmin edirəm, 2007-ci ildə tikdirdiyi hündürmərtəbəli binada idi. Tikilinin altında evvəllər özlərinin istifadə etdiyi geniş bir ofis vardı. Çoxdan istifadə olunmurdu. Sağ olsun, açarlarını verdi. Dedi, necə istəyirsən, elə də istifadə et. Mənim bəxtimdən, bir il sonra on iki ildir icarəyə veriləyən ofisə müştəri çıxdı. Bir il ərzində romanın ciddi hissəsini orda yazdım.

təkmilləşdirmək üçün çalışırdım. Əlbəttə, o günlərin zəhməti sonradan mənə xarakterə çevrildi. Çətin işlərin altından çıxacağıma məni inandırıldı.

Bunlardan biri də Prustu oxumaq idi. Prustu oxumağa ilk dəfə Fransada başladım. Hələ də vaxtaşırı olaraq zövqlə oxuyuram. Ancaq romanı yazarkən yalnız özüm olmaq idi niyyətim. Oxumaq istədiyim bir kitabı yazırdım və bu, məni istənilən məsuliyyətdən xilas edirdi. Yazıçının bu azadlığa ehtiyacı var. Əlbəttə, Prustun uzun, səbirlə və incəliklə işlənmiş cümlələrinin təsiri olurdu. Sevdiyim digər yazarlar kimi! Məsələn, Samuel Bekketin yeri, mənə təsir edən yazıçılar arasında xüsusidir. Qısa və sadə cümlələri ilə bu qədər dərin anlayışlar və hisslər yaratması, məni heyretləndirib və narahat edib.

- Romanda hər hissənin öz epigrafı var. Epigraf gətirdiklərinə çoxu xarici yazıçılardır... Bəs Azərbaycan ədəbiyyatında özünə estetik mənada yaxın hiss etdiyən hansı müəlliflərin adını çəkə bilərsiniz? Mənə görə sən romanın modernist texnikaları ilə Saday Budaqlı yaradıcılığını bir daha aktual etdi!

- Təəssüf ki, milli ədəbiyyatdan mütaliəni geniş deyil. Özümə yaxın bildiyim yerli müəllif də yoxdur.

Roman çap olunduqdan sonra yeni insanlar tanıdım. Çoxu da ədəbiyyat adamları idi. Mənə milli və xarici müəlliflər arasından ədəbi əcdadlarım haqqında suallar verirdilər. Həm onlara, həm də oxuculara demək istəyirdim ki, bu fikri qəbul etməyirəm. "Ədəbi əcdad" bir az sərt ifadədir. Mənim-sə, sadəcə dostları var. Onları oxuyuram, həzm edirəm və zamanla hafizəmdə gizlə-nən detalları, mətnə özüm də bilmədən qarşıma çıxır. Saday Budaqlının əsərlərini isə mütləq oxuyacağam.

Oxuyanlar bilər, romanın birinci hissəsində balıq, qatıq, xor satanların səslərinə oyanan əsas obrazlardan biri İdrisdir. Məhz o pəncərədən eşidir səsləri (barmağını üçüncü mərtəbəyə tuşlayır). Həmin mənzilə 2006-cı ilin yayında köçmüşdük. Zaman keçdi, mən Fransaya getdim, sonra qayıtdım, başqa evə köçdük, romana başladım. Amma səyyar satıcıların səsinə unutmam.

- Məkanları gəzdikcə, əslində, romanın içində dolaşdığımızı hiss edirəm. Düzdür, romanda bu söylədiklərin dekor və vasitə kimi işləyir edir. Yeni səslər, məkanlar, xatirələr, sadəcə obrazların daxili dünyalarını açmaq, bu dünyanı bənzərsiz formada göstərmək niyyətin-dədir. Ətrafdakı hər şey bu obrazların daxilində ulduz kimi axır... Mən hiss edi-

baş tələq etdiyi anlayışları Azərbaycan dilinə uyğunlaşdırmaqda çətinliyim idi.

Üstəlik, mənə elə gəlir, bu günün dili daha səmimi, daha zövqlü bir dil olmalıdır. Bəzən olduqca yersiz, yaxud bayağı görünən axar-baxarlı, lirik ifadələrlə yazan müəlliflər modern cəmiyyətdə çoxdan öz aktuallığını itiriblər. Mətn modern göstəricilərə cavab verməlidir, çünki mətnin təqdim olunduğu cəmiyyət modern bir cəmiyyətdir. İkinci bir tərəfdən, mən inanmıram ki, adlarını çəkdiyimiz müəlliflər bizim bədii dili göstərici kimi qəbul edən müəlliflərin etdikləri ilə müqayisəyə gələ.

Ədəbiyyat da dil ilə "başlayır". Prustun insanı sərxoş edən bədiliyi, uzunluğu ilə yanaşı, yüksək zəkası və incə zövqü var. Yaxud nisbətən sadə cümlələrlə böyük enerji ötürən, dərin anlayışlar arasında özünü öyrədən başqaları. Buna görə dil ilə bağlı tənqidləri, təxminən, "hamiya qulaq asıram, ancaq öz bildiyimi edirəm" yanaşması ilə qəbul edirəm. Çünki indi dünyada hansı ədəbi proseslərin getdiyindən xəbərdaram.

Mən "yuxusu ərşə çəkildi" ifadəsini heç vaxt romanımda istifadə etməyirəm. Belə ifadələr, nədənsə, mətnə itələyir məni. Kim bəyənirsə, ürayinə yatsın, istifadə etsin. Təsəvvür elə, tərcüməçilər belə ifadələri çevirərkən necə əziyyət çəkirlər. Ədəbiyyat büsbütün zövq məsələsidir. Sadəcə qarəzli münasibətlərə dözümlüm yoxdur. Oxuculara romanı bütöv oxumağı məsləhət görürəm. Hərdən fikirleşirəm ki, görəsən, bu romanı həmin axar-baxarlı dildə yazmaq olardı?

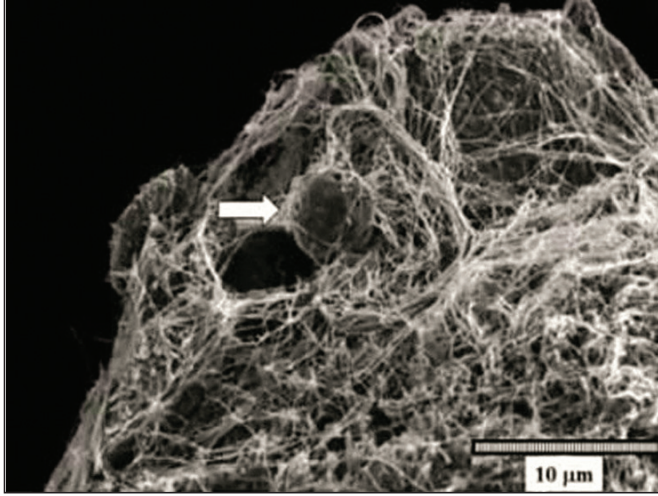
- Məncə, olardı. Dilin qaldıra bilməyəcəyi yük yoxdur.

Erkən ölümlərin qarşısı alına bilər

Tədqiqatçılar insanın qanında sümüyə oxşayan hissəciklər tapıblar. Sümüyə bənzər hissəciklərin ucları iti olduğu üçün təhlükəli ola bilər. Əvvəllər tədqiqatçılar aşkar etmişdilər ki, insan yaşlandıqca qan damarlarında qan illiyinin strukturu sümüyəbənzər, sümüyə döndür. İndiki tədqiqat isə qan damarlarında sümüyəbənzər hissəcikləri aşkar ediblər.

Milli.az xəbər verir ki, qan damarında qan illiyini yüksək mikroskop altında öyrənəndə tədqiqatçılar müəyyən ediblər ki, bu sümüyəbənzər hissəciklər əsas qan sirkulyasiyasına daxil olmaq qabiliyyətinə malikdirlər. Bu, ürək-damar sistemində ciddi problemlərə səbəb ola bilər.

İnsan bədənində kalsium duzları dəri və orqanların üzərində yığılır. Bu yığılma güclənə və bədən normal funksiyasına müdaxilə edə bilər. Bu sirkulyasiya zaman-zaman ortaya çıxır. Kalsiumu hər bir hüceyrənin üzərində tapmaq olar. Kalsiumlaşma nəticəsi demək olar bütün or-

qanlarda kalsiumun olmasıdır. Kalsiumlaşma daha çox böyrək və öd kisəsində gedir, böyrək və öd daşlarına səbəb olur. Qan damarları da kalsiumlaşır, buna damarların kalsiumlaşması deyilir. Damarların kalsiumlaşması mürəkkəb proses olub

yaş artdıqca yaranır. Kalsiumun qan damarlarından təmizlənməsi bir neçə mexanizmi əhatə edir.

Bu tədqiqat insan və siçan nümunələrini əhatə edir. Tədqiqat göstərir ki, yaş sümüyəbənzər hissəciklərin sayına təsir etmir. Amma yaş keçdikcə ölçüsü böyüyür. Cavanlar daha qısa, balaca olur. Alimlər inanır ki, sümüyəbənzər hissəciklərin qanda olması digər xəstəliklərə, arteriosklerozisə səbəb olur. Bu arteriyalarda trombalıranın yaranma prosesidir. Bu sonda infarkta və ya iflicə səbəb olur. Həmçinin qanın aşağı, yuxarı qurtaraqlara (əlayaq) çatdırılmasına mane olur. Bəzilərini ölçüsü o qədər böyük olur ki, qan damarlarını blok etmə qabiliyyətinə malikdir. Bu ürək-damar xəstəliklərinin 1 nömrəli səbəbidir. Hər il 17.9 milyon insan ürək xəstəliyindən vəfat edir. Bu maraqlı tədqiqat ölümlərin qarşısını ala bilər.

Marsı tədqiq edəcək kosmik zondda 8K kameraları quraşdırılacaq

Yaponiya Aerokosmik Məkanın Tədqiqi Agentliyi (JAXA) və "NHK" yayım şirkəti Mars planetini və onun peyklərini tədqiq etmək üçün yüksəkəhəllə malik 8K kameralarından istifadə etməyi planlaşdırır.

AZƏRTAC Yaponiya KİV-lərinə istinadla xəbər verir ki, JAXA 2024-cü ilin aprelində başlayacaq maliyyə ilində "Martian Moon eXploration" (MMX) zondunu kosmosa buraxmağı planlaşdırır. Marsa yaxınlaşacaq zond bu planetlə yanaşı, onun "Fobos" və "Deymos" adlı iki peykini də tədqiq edəcək.

Hazırda "NHK" və JAXA tərəfindən zondla quraşdırılması nəzərdə tutulan 4K və 8K kameraların hazırlanması ilə əlaqədar birgə iş davam etdirilir. Həmin kameralar vasitəsilə həyat keçiriləcək çəkilişlərin bir qisminin Yerə göndəriləcəyi, ilkin görüntülərin isə rəqəmsal formata zonddakı kapsulda toplanacağı bildirilir. Həmin kapsul da müəyyən müddətdən sonra Yerə göndəriləcək.

Aparıcı dovşanlarına 13 minlik malikanə tikdirib

Qalmaqallarla gündəmdə adı hallanan britaniyalı televiziya aparıcısı və aktrisa Amanda Holden evinin həyatında dovşanları üçün malikanə tikdirib.

Oxu.az xəbər verir ki, ev Holdenin qızları üçün keçmiş uşaq oyun evinin əsasını təşkil edib.

Aktrisanın iki dovşanı üçün hazırladığı evdə iki mərtəbəli çarpayılı yataq otağı, mətbəx və qonaq otağı var. Heyvanlar üçün sahibinin üzv təsviri olan yastıq da hazırlanıb. Taxta malikanənin bir neçə pəncərəsi, giriş qapısı var və ərazinin qarşısı hasara alınıb.

Malikanə altı min funt sterlinqə (13 251 AZN) başa gəlib.

ELAN

Balakən rayon Tülü kəndində yerləşən Rəşidov Adil Hacı oğluna məxsus 01 nömrəli reyestr kitabının 31-ci səhifəsində qeydiyyatda olan fərdi yaşayış evinə dair qeydiyyat vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız hesab olunur.

Zaqatala şəhər Faiq Əmirov küçəsində yerləşən Qurbanov Elmiddin Əli oğluna məxsus 01 nömrəli reyestr kitabının 150-ci səhifəsində qeydiyyatda olan mənzilə dair qeydiyyat vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız hesab olunur.

Zaqatala şəhər Cəfər Cabbarlı küçəsi ev 3. mənzil 41 də yerləşən Səfərov Elman Səbri oğluna məxsus 04 nömrəli reyestr kitabının 175-ci səhifəsində qeydiyyatda olan Seriya RX 0208851 nömrəli mənzilə dair dövlət reyestrindən çıxarış itdiyi üçün etibarsız hesab olunur.

Zaqatala rayon Qımır kəndində yerləşən Muradov İlqar Ramiz oğluna məxsus A N521299 nömrəli 13649 kv.metr torpaq sahəsinin planı və ölçüsü itdiyi üçün etibarsız hesab olunur.

Abşeron rayon Qobu Bələdiyyəsi tərəfindən (Şüranın 21 nömrəli qərarı ilə) 02 noyabr 2007-ci il tarixdə İsmayilov Cəbrayıl Kamil oğluna verilmiş torpaq sənədi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Balakən rayon Şambul kəndində yerləşən Şitiev Ruslan Yusif oğluna məxsus JN 110 kod 40116018 nömrəli torpağın mülkiyyət hüququna dair dövlət aktı itdiyi üçün etibarsız hesab olunur.

Kərimov Telman Səftər oğlu və onun ailə üzvlərinin adına verilmiş JN-172 A sayılı şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılısın.

Zaqatala rayon Danaçı kəndində yerləşən Burcayev Əli Həbibullah oğluna məxsus A N227605 nömrəli 6309 kv.metr, A N144077 nömrəli 2860 kv.metr torpaq sahəsinin planı və ölçüsü, JN 1192 kod 40206018 nömrəli torpağın mülkiyyətə verilməsinə dair şəhadətnamə sənədləri itdiyi üçün etibarsız hesab olunur.

Balakən rayon Talalar kəndində yerləşən Məmmədov Şükür Mədət oğluna məxsus 01 nömrəli reyestr kitabının 08-ci səhifəsində qeydiyyatda olan fərdi yaşayış evinə dair qeydiyyat vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız hesab olunur.

ASTROLOGİYA

QOÇ - Günün böyük hissəsini xoşagəlməz insanların əhatəsində keçirəcəksiniz. Başqalarının işlərinizə müdaxiləsi ilə razılaşmaq zorunda qalacaqsınız. Əsəb gərginliyi yüksək səviyyədə olacaq və hətta günün sonunda boş şeydən ötrü belə partlayacaqsınız.

BUĞA - Məqsədlərinizə çatmağa maneçilik yaradan bir neçə əngəli eyni zamanda aşmaq imkanı qazanacaqsınız. Lakin bunun üçün sizin çiçəklənməyinizə mane olan tərəfdaşlığı pozmalısınız. Ona görə də qərara alın, ya təkbaşına işiniz davam etməlisiniz, ya da bir qədər ləngiməklə yaxşı kompaniyada işləri görməlisiniz.

ƏKİZLƏR - Əkizlər fəaliyyətsizdirlər və buna təəssüf edirlər. Adətən fəal, enerjili olan şəxslərin bu gün refleksi yoxdur. Çünki baş verənlər haqqında dərin düşüncələrə dalıblar. Ancaq ətrafdakılar sizi başa düşməyəcək, dəstək cümlələri eşitməyəcəksiniz.

XƏRÇƏNG - Gün mürəkkəb məişət texnikasının alınması, satılması, təmiri ilə bağlı istənilən planının reallaşdırılması üçün məqsəduyğundur. Nəqliyyat vasitələri ilə bağlı isə ciddi problemlər ortaya çıxacaq. Çalışın ki, bu gün rul arxasında az olasınız.

ŞİR - Müsbət tendensiyaların təsiri əvvəlki kimi güclüdür. Ona görə də bundan istifadə etməyə tələsin. Artıq arxşam fərqli mənzərə ilə qarşılaşacaqsınız. Bu günə ciddi hazırlaşmaq lazım gələn bütün görüşləri təyin edin və faydasını da görün.

QIZ - Bu gün başqalarının yaratdıqları problemlərin həllini üzərinizə götürün. Səbirlə və təmkinli olmağa çalışın. Qarışıq vəziyyətlərdən çıxmalısınız, ziddiyyətli faktları analiz etməlisiniz. Mentiqə arxalansanız da, etika normalarını unutmayın.

TƏRƏZİ - Uğursuzluq ehtimalı böyükdür. Bəxtinizin gətirəcəyinə çox arxalanmayın. Öz gücünə etibar edən və çətinliklərlə tər tökənə qədər mübarizə aparan Tərəzilər isə uğur qazana bilərlər. Ətrafdakılara kömək etməyə, onları ilhamlandırmağa da hazır olun.

ƏQRƏB - Uğurlu gün yaşayacaqsınız. Lakin nəzərə alın ki, müsbət tendensiyaların təsiri davamlı deyil. Odur ki, uzunmüddətli layihələrə başlamayın. Bu gün kiçik işlərin öhdəsindən daha məhərətlə gələcəksiniz.

OXATAN - Sevinmək üçün çoxsaylı səbəbləriniz olacaq. İşdə uğurlara imza atacaqsınız, nailiyyətləriniz heç kimdə şübhə doğurmayacaq. Əməyinizə görə də aldığınız mükafat layiqli olacaq.

OĞLAQ - Ciddi problemləriniz yaranmayacaq, lakin böyük uğur qazanmaq şansınız da yüksək deyil. Vacib işlərin davamı başqaları tərəfindən buraxılan səhvlərin aradan qaldırılması səbəbindən ləngiyəcək. İşgüzar danışıqlar xoş keçəcək.

DOLÇA - Uğurlarınız düzgün yanaşmanızın təsidiqidir. Bir müddət öncə sizi tənqid edənlər indi tərəfdaşlar kürsüsündə yerini tutacaq. Lakin onlara qarşı xoş davranmağa tələsməyin. Çətin məqamlarda yanınızda olanlara əhəmiyyət verin.

BALILAR - Gün ənənələri, stereotipləri dağıtmaq üçün əlverişlidir. Bu gün yaranan ideyalarınız qeyri-adi olacaq və sizə uğur gətirəcək. Onlardan mütləq istifadə edin. İnsanları şok etməkdən qorxmayın.

Səhifə Zeynəbin təqdimatında

Təsisçi:
KASPI EDU
MMC

Nömrəyə
məsul redaktor:
Natiq
Muxtarlı

Ünvan: Bakı ş.
Mətbuat prospekti,
529-cu məhəllə,
Beynəlxalq Mətbuat Evi
Telefon: 510-61-92,
432-88-45,
Faks: 510-61-93
E-mail: kaspiqazeti@gmail.com

Qəzet Mətbuat və
informasiya
Nazirliyində
qeydiyyatdan keçib.
Lisenzia №022264,
Qeydiyyat №V 64

Qəzet redaksiyanın
kompyuter mərkəzində
yığılıb, səhifələnilib,
"Azərbaycan" nəşriyyatında
çap olunub

Tiraj: 2000

Müəlliflərin mövqeyi ilə
redaksiyanın mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər